

*Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s.
České Budějovice*

Bakalářská práce

Zajištění osob a věcí v trestním řízení

<i>Autor práce:</i>	<i>Petr Jíša</i>
<i>Studijní program:</i>	<i>Mezinárodní teritoriální studia</i>
<i>Studijní obor:</i>	<i>Regionální studia</i>
<i>Forma studia:</i>	<i>Kombinované</i>
<i>Vedoucí práce:</i>	<i>JUDr. Milan Kučera, PhDr.</i>

2007

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

Petr Jíša

*Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Milanu Kučerovi, PhDr.,
za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.*

OBSAH :

SLOVO ÚVODEM.....	6
1 PRÁVNÍ SYSTÉM A JEJÍ TEORIE.....	8
1.1 TRESTNÍ PROCES V ŘÍMSKÉM PRÁVU.....	9
1.2 POJEM A DEFINICE PRÁVNÍHO STÁTU, PRÁVNÍ STÁT.....	10
1.2.1 <i>Pojem a význam</i>	11
1.2.2 <i>Stručný vývoj</i>	11
1.2.3 <i>Základy a prvky právního státu</i>	12
2 OMEZENÍ OSOBNÍ SVOBODY.....	16
3 ZAJIŠTĚNÍ.....	16
3.1 ZAJIŠTĚNÍ Z DŮVODU UKONČENÍ POBYTU NEBO VYHOŠTĚNÍ.....	17
4 ZADRŽENÍ.....	18
4.1 ZADRŽENÍ OBVINĚNÉHO POLICEJNÍM ORGÁNEM.....	19
4.2 ZADRŽENÍ OSOBY PODEZŘELÉ.....	19
4.3 ROZHODNUTÍ O ZADRŽENÉ OSOBE.....	20
4.4 DALŠÍ DŮVODY ZADRŽENÍ.....	21
5 ZATČENÍ.....	22
6 DODÁNÍ DO VÝKONU TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY.....	24
7 VAZBA.....	24
7.1 VYMEZENÍ POJMU A DRUHY VAZBY.....	25
7.2 DŮVODY VAZBY.....	27
7.3 PŘEDBEŽNÁ VAZBA.....	28
7.4 ROZHODNUTÍ SOUDU A VYDÁVACÍ VAZBA.....	29
7.4.1 <i>Vydávání (extradice)</i>	30
7.4.2 <i>Historie</i>	30
7.4.3 <i>Prameny extradičního práva</i>	31
7.4.4 <i>Prameny vnitrostátní úpravy vydávání</i>	32
7.4.5 <i>Obecné podmínky vydávání</i>	33
7.4.6 <i>Vydávání vlastních občanů</i>	34
7.4.7 <i>Konkurence extradičních žádostí</i>	35
7.4.8 <i>Extradice v rámci Evropské unie</i>	35
7.5 NA KOHO SE VZTAHUJE UVALENÍ VAZBY.....	36
7.6 VYROZUMĚNÍ O VZATÍ DO VAZBY A VYROZUMĚNÍ.....	37
7.7 TRVÁNÍ VAZBY.....	38
7.8 NAHRAZENÍ VAZBY.....	42

7.8.1 Nahrazení vazby zárukou, dohledem nebo slibem.....	43
7.8.2 Peněžitá záruka.....	44
7.9 ORGÁN ROZHODUJÍCÍ O VAZBĚ.....	45
7.10 STÍŽNOST PROTI ROZHODNUTÍ O VAZBĚ.....	46
8 ZÁSADY PRO UMÍSTĚOVÁNÍ OSOB OMEZENÝCH NA OSOBNÍ SVOBODĚ DO POLICEJNÍ CELY.....	46
8.1 PRÁVA A POVINNOSTI OSO UMÍSTĚNÝCH DO CEL.....	50
9 VZTAH KE STÁTNÍM ZASTUPITELSTVÍM A K SOUDUM.....	52
10 VYDÁNÍ A ODNĚTÍ VĚCI.....	52
10.1 POVINNOST K VYDÁNÍ VĚCI.....	57
10.2 ODNĚTÍ VĚCI.....	58
10.3 ZAJIŠTĚNÍ PENĚŽNÍCH PROSTŘEDKU NA ÚČTU BANKY.....	58
10.4 ZAJIŠTĚNÍ ZAKNIHOVANÝCH CENNÝCH PAPÍRŮ.....	60
10.5 ZAJIŠTĚNÍ NEMOVITOSTI.....	60
10.6 ZAJIŠTĚNÍ JINÉ MAJETKOVÉ HODNOTY.....	62
10.7 ZAJIŠTĚNÍ NÁHRADNÍ HODNOTY.....	64
10.8 VRÁCENÍ A DALŠÍ NAKLÁDÁNÍ S VĚCÍ A JINOU MAJETKOVOU HODNOTOU.....	65
11 ZHODNOCENÍ.....	67
12 TECHNIKY A METODY ŠETŘENÍ.....	70
13 INTERPRETACE VÝSLEDKU ŠETŘENÍ.....	70
14 ZÁVĚR.....	72
15 SEZNAM LITERATURY.....	75
16 SEZNAM PŘÍLOH.....	77
ABSTRAKT.....	82

SLOVO ÚVODEM

Tato práce je vyhotovena především na základě podkladů týkajících se trestního řízení, jak je patrné ze samotného jejího názvu „Zajištění osob a věcí v trestním řízení“. Právní norma zahrnující trestní řízení je mimo jiné, právní normy nedílnou součástí každodenního života a týká se (více či méně) každého z nás. Jsou lidé, kteří se za celý svůj život s danou problematikou setkávají pouze okrajově, pro jiné se stalo tzv. životním stylem a jiní si jej vybrali za své životní poslání, nicméně zasahuje do života každého jedince. Už proto a především proto, že formulace uvedené v právní úpravě týkající se zmíněného zajištění osob a věcí v trestním řízení je při její uvedení v praxi a realizaci, zásah do lidských práv a svobod, jedná se tedy o ty nejzásadnější a nejzávažnější zásahy do lidských práv a svobod chráněnými právní normou (a mnoha dalšími), jako je např. rodinné právo, občanské právo atd. (každá tato právní norma zasahující do různých sfér společenského života má svou specifickou právní úpravu, která je vodítkem pro její posuzování v případě jejího porušení, ať už se jedná o určitá omezení (ze strany státu, právnické osoby či osoby fyzické), které však nejsou předmětem této práce, ale jsou její nedílnou součástí.

Uvedená práce má vymezit a shodnotit daná omezení týkající se zajištění osob a věcí v trestním řízení a jejich aplikaci v soudobé praxi. Tímto se otevírá prostor pro mnohé otázky na dané téma. Tyto otázky, které si každý, kdo se s danou problematikou v jakékoliv míře setkal klade, se týkají především toho, zda je současná právní úprava dostačující, či je příliš mírná nebo naopak a zda je příliš přísná. Aby bylo možno realizovat uvedené ustanovení týkající se zajištění osob a věcí v trestním řízení, které je vymezeno a také chráněno právní normou, musí projít dlouhým legislativním procesem, proto aby se zabránilo uvedení v účinnost právní normy, která je v rozporu s některou z platných právních norem a povinností stanovených Ústavou České republiky (zák.č. 1/1993 Sb.) a Listinou základních práv a svobod a Ústavou České republiky (zák.č. 2/1993 Sb.), která je jeho nedílnou součástí. Aby toto bylo možné, musí být společnost rozhodující o daných právních normách součástí právního státu. O stabilitě právního státu, vyspělosti její společnosti, funkčnosti a vymahatelnosti práva svědčí mimo jiné i skutečnost, kolik právních norem má daný stát uvedených v účinnost. Žádný stát

nemůže být bez práva a právo bez státu. Právní normou je tedy jen to, co vydá orgán státní moci (zákonodárný). Každý stát má tedy svůj právní systém a musí řešit úkoly poplatné specifickým podmínkám, který má prameny již v dávné minulosti. Aby bylo možné specifikovat z jakého právního systému vzešel ten či onen právní systém, je nutno si připomenout jeho počátky a prameny.

Každý, bez rozdílu, má bezvýhradná práva chráněná Listinou základních práv a svobod. Pro obsah této práce je podstatné znění uvedené v Hlavě první (Obecná ustanovení), čl. 2, odst. 2) který stanoví, že státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví. Odst. 3) stanoví, že každý může činit, co není zákonem zakázáno a nikdo nesmí být nucen, co zákon neukládá. V čl. 3 odst. 1) je stanoveno, že základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušenství k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení. Odst. 3) ukládá, že nikomu nesmí být způsobena újma na právech pro uplatňování jeho základních práv a svobod. V čl. 4 odst. 1) se stanoví, že povinnosti mohou být ukládány toliko na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování základních práv a svobod. Odst. 2) vymezuje skutečnost, že meze základních práv a svobod mohou být za podmínek stanovených Listinou základních práv a svobod upraveny pouze zákonem. V Hlavě druhé (Lidská práva a svobody), čl. 8 odst. 1) se stanoví, že osobní svoboda je zaručena. V odst. 2) je uvedeno, že nikdo nesmí být stíhán nebo zbaven osobní svobody jinak, než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon. Nikdo nesmí být zbaven svobody pouze pro neschopnost dostát smluvních závazků. Odst. 3) stanoví, že obviněného nebo podezřelého z trestného činu je možno zadržet jen v případech stanovených v zákoně. Zadržena osoba musí být ihned seznámena s důvody zadržení, vyslechnuta a nejpozději do 48 hodin propuštěna na svobodu, nebo do 24 hodin od převzetí vyslechnuta a rozhodnuto o vazbě, nebo propuštěna na svobodu. Odst. 4) ukládá, že zatknout obviněného je možné jen na písemný odůvodněný příkaz soudce. Zatčená osoba musí být do 24 hodin odevzdána soudu. Soudce musí zatčenou osobu do 24 hodin od převzetí vyslechnout a rozhodnout o vazbě nebo ji propustit na svobodu. Odst. 5) stanoví, že nikdo nesmí být vzat do vazby, pouze z důvodů a na dobu stanovenou zákonem a na základě rozhodnutí soudu, (usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako ústavního pořádku ČR).

Uvedená práva jsou také chráněna Ústavou České republiky a to v Hlavě první čl. 2 odst. 3, kdy státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon. Odst. 4) ukládá, že každý občan může činit co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá. V čl. 4 je stanoveno, že základní práva a svobody jsou pod ochranou soudní moci, (zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR).

1 Právní systém a její teorie

Právní systém dle právní teorie je rozdělen na systém evropský (kontinentální a anglosaský), islámský, čínské právo, právo indické a různé obyčejové systémy. Jedny z nejstarších zákoníků světa je z r. 3500 př. n. l. (*zákoník krále Urnamua*), který byl zapsán na hliněných deskách a k jeho objevení došlo až v roce 1950 v USA. Dalším doloženým je zákoník Sumerského krále Lipištara pocházející z roku 2800 př. n. l., který byl také zapsaný na hliněných deskách a k jeho vykopání došlo v roce 1939, ale datované až v roce 1950 v USA. Až v roce 1800 př. n. l. byl vytesán do kamene zákoník Chamurabiho, který je uložen v Louvru. U nás došlo k zakořenění práva podstatně později. V 9 století na Velké Moravě, kdy si kníže Rostislav uvědomoval nutnost pokřesťanství svého území, aby předešel hegemonii ze strany Franků právě pod záminkou křesťanských misí. Původní křesťanské misie byly neúspěšné, protože misionáři neznali staroslověnštinu. Proto Rostislav požádal o vyslání misionářů v Římě, kde ovšem neuspěl. Obrátil se tedy do Říše Byzantské, která ostatně byla v té době nejrozvinutější. Michael III. poslal vyškolené teology a slovany Cyrila a Metoděje, protože hledal spojence proti asijským nájezdníkům. Cyril a Metoděj byli sice původem Řekové ze Soluně a v Soluni se mluvilo i staroslověnsky, takže byli od dětství bilingvini. Navíc měli zkušenosti s misí. Cyril, který uměl zhruba 10 jazyků si ještě před odchodem ověřoval civilizační stádium. Zjistil, že u nás není ani písmo, ani stát. Proto vymyslel cyrilici a současně přeložil do staroslověnštiny Nový zákon. Protože věděl, že stát nelze tvořit bez zákonů, přeložil také část Justiniánského kodexu (*CORPUS JURIS CIVILIS*), který byl roku 529 n. l. vydán v Římě. Tím k nám přinesli základy státoprávní vědy a současně jsme byli jedním z prvních států, které měly vlastní překlad Justiniánova kodexu, což tvořilo dobrý základ pro budování civilizace, protože i

další zákony vycházely z tohoto překladu. Současně se znalosti práva a kultury čerpaly od Germánů a Řeků (přednáška, BÍLÝ J., VŠERS Č.Budějovice).

1.1 *Trestní proces v Římském právu*

Původně se trestní právo řešilo před komiciemi (lidová shromáždění; odtud název komiciální proces) a k jeho zahájení byl potřeba návrh magistráta, který byl vyšetřovatel, žalobce i obhájce (tomuto způsobu vyšetřování se říká inkviziční princip).

Proces byl rozložen do několika fází, vše probíhalo před patřičným lidovým shromážděním. V první fázi došlo k vyšetřování. Ve druhé fázi byli vyslechnuti svědci a předneseny důkazy, tato fáze měla tři stání mezi nimiž byly jednodenní přestávky. Poté byla třídenní přestávka (tzv. *trinundum*), a pak příslušná komicie prostou většinou rozhodla o vině obžalovaného. Proti tomuto rozhodnutí nebylo odvolání. Případný trest byl vykonán ihned (HIPPOPOTAMUS, Římské právo, citace, publikováno 5.2. 2007).

Později nebylo pro velkou vytíženost možné soudit pomocí komicií, proto vznikl akuzační proces, který se konal před porotou a funkce žalobce, soudce a obhájce byla oddělena. Nejprve byla k těmto účelům využívána mimořádná porota (*quaestiones extraordinariae*). Od mimořádných porot se brzy upustilo ve prospěch stálých komisí (*quaestiones ordinariae*). První taková komise byla zřízena roku 149 př. n. l.. Průběh takového soudu byl sice malinko složitější než u komiciálního procesu, ale díky stálým porotám probíhal výrazně jednodušeji. Nejprve došlo k žádosti o povolení žaloby (*postulatio*), ihned poté byla sestavena žaloba (*nominis delatio*) a magistrát dal žalobci na výběr ze sta soudců, ten jich padesát vybral. Sulla nahradil výběr losováním s právem odmítnutí některých soudců. Poté byli provedeny důkazy, ke kterým se obžalovaný vyjádřil. Po tomto vyjádření následovaly závěrečné řeči. Nakonec soudci prostou většinou rozhodli. Pokud se více než jedna třetina soudců zdržela hlasování, bylo nutno proces opakovat (HIPPOPOTAMUS, Římské právo, citace, publikováno 5.2. 2007).

Poslední verze procesu se objevila v době císařství, proto se nazývá císařský (*extraordinární*) proces. V tomto procesu měl soudce více možností zabývat se jednotlivými aspekty toho konkrétního činu, resp. člověka (polehčující či přitěžující okolnosti). Je třeba si uvědomovat, že v této době již zcela zmizela lidová shromáždění, proto odvolání hrdelních zločinů řešil císař (*appellatio*). Díky stylu tohoto procesu se poprvé v historii práva reagovalo na úmysl, recidiva. Zajímavostí je, že římského občana mohl k trestu smrti odsoudit jen senát s císařem v Římě. Císař mohl proces rozhodnout sám (bez senátní poroty), ale pouze v případě, že ho k tomu senát zmocnil. Pokud proces vedl císař, vedl ho inkvizičním principem (HIPPOPOTAMUS, Římské právo, citace, publikováno 5.2. 2007).

V dominátu byly zrušeny trestní poroty a císaři bylo uděleno právo ukládat trest smrti (*ius gladii*). Z toho vyplývá, že vše bylo řešeno pomocí inkvizičního principu, ten se však změnil, protože poprvé v historii římské říše bylo nahrazeno volné zvažování důkazů, a to císařskými instrukcemi. Ve 4. století již prakticky proces nebyl otázkou práva, občané se již nedovolali spravedlnosti. K zahájení císařského procesu stačilo pouhé udání (*delatio*). Udavač pak nebyl nucen před soudem vůbec svědčit. Udavač měl nárok na část majetku člověka, jehož udal, byl-li tento odsouzen. Odvolání v této době nebylo možné, formou apelace mohl odsouzený požádat císaře o udělení milosti (odpustku - *indulgentia*). Právě tento styl procesu byl vzorem katolické církvi při jejích honech na čarodějnice (HIPPOPOTAMUS, Římské právo, citace, publikováno 5.2. 2007).

1.2 Pojem a definice právního státu, právní stát "in books"

1.2.1 Pojem a význam

1.2.2 Stručný vývoj

1.2.3 Základy a prvky právního státu

Účelem tohoto příspěvku je poukázat na některé aspekty právního státu a jeho uskutečňování. Z tohoto hlediska je především užitečné stručně načrtnout vlastní pojem

právního státu tak, aby další výklady byly srozumitelné. Právní stát, jak se vytvářel ve starověku (i když se tak určité principy či postupy nenazývaly), je velmi široký pojem, který je v neustálém vývoji. Je funkční či funkcionální kategorií. Je uskutečňován v praxi v různých prostředích a jeho principy jsou aplikovány v konkrétních případech konkrétními nástroji. Lze však vycházet z toho, že obecné principy tvořící tento pojem a prvky, které jej vyplňují, jsou v zásadě obecně přijaté a tedy nesporné (TICHÝ Luboš, Právní stát v teorii a praxi, publikovaný článek).

1.2.1 Pojem a význam

Právní stát znamená, že státní moc je vykonávána výlučně na základě ústavy a zákonů v souladu s ní vydaných. Jeho cílem je zaručit lidskou důstojnost, svobodu, spravedlnost a právní jistotu (TICHÝ Luboš, Právní stát v teorii a praxi, publikovaný článek).

1.2.2 Stručný vývoj

Podstatu právního státu tvoří postulát vázanosti státní moci právem, který vznikl jako reakce proti nekontrolované státní moci absolutního vládce. Ideový základ právního státu má své kořeny v evropské právní tradici (viz. též *rule of law*, *law state*, *regne de la loi*, *ale též état de droit*, *Rechtsstaat*, *stato di diritti*, *estado de derecho*) v době vzniku myšlenky o nezcizitelných lidských právech, která se rozšířila i do severní Ameriky. První pozitivní uplatnění našla tato myšlenka především v požadavku dělby, kontroly a rovnováhy moci (např. *Locke*) v americké ústavě z roku 1776 (TICHÝ Luboš, Právní stát v teorii a praxi, publikovaný článek).

Postulát zákonnosti jednání státu s myšlenkami svobody, spravedlnosti a rozumnosti má základy zejména v učení Kanta, Benthama a jiných, kteří přispěli k obohacení obsahu formou právního státu a požadavku právní jistoty. Z těch pak rezultuje zákaz zpětného působení zákonů (hlavně trestních). V 19. století byl pojem právního státu obohacen zejména německou právní vědou o požadavky kontroly státní

správy, zejména ve formě správních soudů (TICHÝ Luboš, Právní stát v teorii a praxi, publikovaný článek).

1.2.3 Základy a prvky právního státu

Pojem právního státu je abstrakce o určitém obsahu. Obecně se přijímá, že právní stát je tvořen a lze ho definovat několika principy. Za nesporné se považuje, že právní stát zahrnuje princip ústavnosti, základních lidských práv a svobod, dělby moci a obvykle též princip vázanosti právem. Není dále sporu o tom, že některé z těchto principů se překrývají. V konkrétním případě by stát měl pečovat o to, aby takovéto zásady byly obecně poznatelné, měly kvalitu závaznosti a mohly být respektovány. Toho stát dociluje tím, že je zakotvuje v platném právu, a to již v kodifikované podobě nebo soudní judikatuře určité právní instituty, nástroje apod., kterými tyto zásady konkretizuje a provádí a činí je právně závaznými (TICHÝ Luboš, Právní stát v teorii a praxi, publikovaný článek).

Ústavnost, znamená především, že žádný zákon (právní předpis) nesmí být v rozporu s ústavou. O dodržování ústavnosti se stará ústavní soud, jeden z pilířů právního státu (TICHÝ Luboš).

Zajištění základních lidských práv a svobod, jakož i právní rovnost. Stát zaručuje zákaz zneužití moci, vytváří pozitivní možnosti pro uplatnění základních práv a svobod. Základní lidská práva a svobody znamenají hodnotové východisko materiální stránky právního státu a garanci základního zaměření státního režimu. Ostatní znaky, jež jsou hodnotově neutrální, mohou být ve své jevové formě zneužity i totalitárním státem (formální právní stát). Právo je takto více nežli pouhou formou, v níž se rozhodnutí státu stávají závaznými (TICHÝ Luboš).

Dělba moci, jež vede k zábránám proti jejímu zneužití, znamená nejen rozdělení státních funkcí na zákonodárnou, výkonnou a soudní a jejich

provádění odlišnými orgány, nýbrž i vzájemné brzdy těchto orgánů a jejich kontrolu. Základem je Montesquieuova teorie o rozdělení těchto mocí do rukou různých osob, soustava brzd a rovnováhy mocí. Dělbá moci je v moderním právním státě oproti Montesquieuově představě obohacena především v existenci pluralitního systému, veřejného mínění aj (TICHÝ Luboš).

Vázanost právem představuje klíčový moment pojmu právního státu. Tento postulát podstatně přesahuje pouhé dodržování zákonů státními orgány (princip legality). Je namířen proti zvlí a bezpráví, jelikož jeho kořeny spočívají v přecházení neomezenému výkonu politické moci. Znamená především vázanost platným (pozitivním) psaným právem, jako záruku proti násilí. Zahrnuje současně i spravedlnost a právní jistotu, nebo se váže nejen k výkonné moci státu, ale i k tvorbě nových právních předpisů. Právo a zákon by měly být v zásadě totožné; jestliže se platné právo odchyluje od představy spravedlnosti (práva), mělo by to vést k tvorbě nového zákona, který výjimečně, jde-li o zásadní rozpor se spravedlností, může být od zákona odlišný. Přísné dodržování zákona platí především pro oblast státní správy. Institucionální zajištění takového pořádku představuje soudní kontrola státní správy. Postulát vázanosti právem zahrnuje i požadavky na normotvorbu. Znamená předvídatelnost zákonů a jiných právních předpisů (TICHÝ Luboš).

Uvedené principy představují hlavní pilíře právního státu. Oba tyto základní pojmy jsou vyplněny jednotlivými stavebními elementy (prvky). Jednotlivé prvky mají různou povahu. Představují právní normy a instituty práva vytvořené teorií, principy odvozené z pozitivního práva a utvrzené právní tradicí apod. (TICHÝ Luboš).

Naopak platí, že právě z těchto jednotlivých institutů zakotvených v pozitivním právu lze dovozovat existenci právního státu jako abstraktního pojmu.

- Jedním ze základních prvků je povinnost státu poskytovat spravedlnost. Poskytování spravedlnosti zahrnuje především záruky ústavnosti a právní ochrany proti právním aktům veřejné moci.
- Poskytování spravedlnosti představuje záruku právní ochrany při uskutečňování

subjektivních práv. Tento princip je zajišťován především soudním systémem, který přezkoumává každý postup po skutkové i právní stránce. Pozitiva tohoto stavebního prvku zahrnují kultivaci veřejné moci, systematizaci práva, kultivaci politického režimu a tvorbu vědomí právní jistoty.

- Poskytování spravedlnosti dále zahrnuje společné standardy právní ochrany. Tyto společné standardy zahrnují a zároveň jsou zajišřovány určitými instituty, zakotvenými v pozitivním právu. Patřř k nim především záruka soudcovské nezávislosti, právo na zákonného soudce, zákaz výjimečných soudů. Součástí těchto standardů je princip řádného procesu. Do této kategorie ještě náležř požadavky na přehlednou organizaci justice, zákaz být soudcem ve vlastní věci a jiné.
- Zcela samostatným elementem právního státu jsou požadavky na organizaci veřejné správy a administrativní řízení. Nejpropracovanější je oblast těch řízení, která vedou k vydání správních aktů. Zde je požadavkem, aby se jich zúčastnili ti, kterým mají být adresovány (adresáti právních aktů) a ti, jejichž práva mohou být výsledkem takového řízení dotčena. Těmto osobám je třeba dát možnost uplatnění jejich zákonných práv. Obdobné požadavky platí i pro odůvodnění a doručení, resp. oznámení správního aktu. Podstatou principu právního státu je povinnost objasnit věc po stránce právní a skutkové.
- Další oblastí jsou hlediska (měřřtka) právního státu, kladená na právní akty. Principy rozhodování musí především respektovat právní jistotu. Jednou vydané rozhodnutí musí být natolik pečlivě připraveno, aby bylo možné v něm najřt oporu. To předpokládá určitou stabilitu, a tedy trvalost takového rozhodnutí. Právní jistota je zviklána a narušena, jestliže by se jednou vydané rozhodnutí mělo po krátké době své platnosti měnit. Jinou vlastností rozhodovacích procesů a rozhodnutí je jejich předvídatelnost. To předpokládá existující viditelná transparentní pravidla či měřřtka, která znamenají, že účastníci právních vztahů se mohou spolehnout na to, že při splnění uvedených podmřnek pro všechny, dosáhnou vydání rozhodnutí. S tím je spojen další princip ochrany důvěry. Z hlediska soukromého subjektu je podstatné, že spoléhání na existující právní řád a právní kontext vůbec. Právní moc, zejména soudních rozhodnutí, je součástí ústavního prvku právního státu. Obnova řízení má proto být zcela mimořádným případem a platit jako výjimka. Procesní lhůty mají zabezpečit urychlené nastolení právní moci. To vyžaduje určitou stálost judikatury. Její

změna, stejně jako její vývoj, má nastávat postupně. Radikální jevy, včetně změn rozhodování podkopává důvěru v právní řád a v právní stát.

- Jiným požadavkem právního státu na zákonodárství je určitost. Od zákonů se požaduje v zájmu právní jistoty, aby obsahovaly a vyjadřovaly právní stav v dostatečně jasných formulacích skutkových podstat.
- Specifickým požadavkem právní jistoty je zákaz zpětného působení. Jedním z právně filozofických požadavků právní jistoty je nepřipustnost zpětné účinnosti právních norem a také všech právních předpisů. I když v našem právním řádu platí výslovně jen protestní právo, měl by platit obecně, což lze nepřímo vyvodit ze samotného pojmu právního státu. Zákaz retroaktivity by měl být zásadním požadavkem právní politiky, neboť retroaktivita má za následek, že v čase, kdy subjekt jedná, by musel počítat s tím, že jeho právní důsledky nastanou podle předpisu, který ještě neexistuje. To je absurdní předpoklad. Retroaktivita znamená absolutní právní nejistotu v rozporu s ochranou a důvěrou občana v právo. Ve svých důsledcích znamená zákaz retroaktivity ochranu nabytých práv, která spočívá ve zdůvodnění nepřipustnosti toho, aby práva někým podle zákona nabytá mu byla dodatečně, se zpětnou účinností pozdější právní normou odňata. Nabyté právo se vykládá extensivně a rozumí se jím jakýkoliv právní vztah, který je někomu ku prospěchu. Ve skutečnosti je retroaktivní právní norma pouze právní fikcí, nebo nemá základní vlastnosti právní normy, nebo stanoví, že něco v minulosti, co bylo po právu, vlastně po právu není.
- Dalším elementem právního státu je zákaz libovůle, který zahrnuje principy vhodnosti, adekvátnosti a proporcionality. Spojuje elementy individuální spravedlnosti. Konečně posledním institutem či prvkem jsou měřítko stanovení odpovědnosti, zejména odpovědnosti státu, státních orgánů a státních úředníků (TICHÝ Luboš).

Nejzávažnějším zásahem do lidských práv a svobod je jeho omezení na osobní svobodě samé. Pro toto omezení jsou přímo stanoveny podmínky, které jej umožňují a za jakých to z právního hlediska lze. Stejně tak jako se při omezení osobní svobody neobejdeme bez naprosto právního slovosledu daného paragrafového znění, stejně tak se bez něj neobejde ani tato práce, které jsou podstatou jejího vypracování. Proto v ní musí být doslovně citovány jednotlivé § z důvodů jejich přesné formulace, které jsou podstatou výše uvedeno zajištění osob a věcí v trestním řízení. Mimo toto jsou zde

uvedeny ta nejzásadnější paragrafová znění, která jsou nedílnou součástí uvedeného zajištění a v mnoha ohledech jemu samotnému předcházejí.

2 Omezení osobní svobody

Osobou omezenou na svobodě je osoba, která byla postupem policisty (pojem policista je označen v zákoně č. 283/91 Sb. o Policii ČR, a jedná se o příslušníka policie, který svou příslušnost prokáže služebním průkazem, služebním stejnokrojem a pokud to okolnosti nedovolují pouze provoláním policie a dodatečným prokázání příslušnosti k policii), případně policejního orgánu. Osoba omezena na osobní svobodě je ta, která byla zajištěna, zadržena, zatčena, má být dodána do výkonu trestu odnětí svobody nebo byla policistou převzata k provedení procesních úkonů vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody.

3 Zajištění

(§ 14 a 15 zák.č. 283/1991 Sb., o Policii ČR),

- Policista je oprávněn zajistit osobu, která
 - svým jednáním bezprostředně ohrožuje svůj život anebo život nebo zdraví jiných osob nebo majetek,
 - se pokusila o útěk při předvedení podle § 12 odst. 8 a § 13 odst. 5 zák.č. 283/1991 Sb., o Policii ČR,
 - na policejním útvaru slovně uráží jinou osobu nebo policistu anebo úmyslně znečišťuje, či poškozuje zařízení nebo policejní majetek.
- Pominou-li důvody zajištění, je policista povinen osobu ihned propustit.
- Zajištění může trvat nejdéle 24 hodin od okamžiku omezení osobní svobody.
- Po zajištění je policista povinen na žádost osoby zajištěné vyrozumět o této skutečnosti některou z osob uvedených v § 12 odst. 3 zák.č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, popřípadě jinou jím určenou osobu. Jedná-li se o osobu mladší 18-ti let, je policista povinen ihned vyrozumět zákonného zástupce této osoby. Jde-li

o vojáka, je policista povinen vyzkoušet nejbližší posádkovou správu nebo vojenský útvar.

- O zajištění sepíše policista úřední záznam (§ 14 zák.č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, 2006).

K ustanovení § 14 se přímo vztahuje § 15 zák.č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, jen s tím rozdílem, že § 15 se vztahuje pouze na fyzické osoby cizí státní příslušnosti zadržené či zajištěné na území České republiky

3.1 Zajištění z důvodu ukončení pobytu nebo vyhoštění

Toto ustanovení využívá především služba cizinecké a pohraniční policie v případech kdy dojde k zajištění osob cizí státní příslušnosti na území České republiky. V těchto ohledech provádí veškeré úkony spojené s případným vyhoštěním služba cizinecké policie. Pro tyto účely úzce spolupracuje s ostatními složkami policie ČR, především pak se službou kriminální policie a vyšetřování a složkami vykonávající ostrahu zajištěných osob.

- Dopustila-li se osoba takového jednání, pro které může být její pobyt na území České republiky ukončen, nebo pro které může být vyhoštěna (zákon č. 123/1992 Sb., o pobytu cizinců na území České a Slovenské Federativní Republiky), je policista oprávněn zajistit ji na dobu nezbytně nutnou za účelem předání příslušnému orgánu, který o ukončení pobytu nebo vyhoštění rozhoduje.
- Policista je rovněž oprávněn zajistit osobu,
 - která má být podle vykonatelného rozhodnutí vyhoštěna, nebo
 - o jejímž vyhoštění bylo zahájeno řízení a je důvodné podezření, že se tato osoba nepodrobí rozhodnutí o vyhoštění nebo bude mařit výkon takového rozhodnutí, nebo
 - o níž se lze odůvodněně domnívat, že neoprávněně vstoupila nebo neoprávněně pobývá na území České republiky, a řízení o vyhoštění této osoby nemohlo být zahájeno, protože nemohla být zjištěna její tožnost (§ 15 zák.č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, 2006).

4 Zadržení

(§ 75, 76 a 395 trestního řádu),

Zadržení je jedním z opatření sloužících k zajištění přítomnosti obviněného pro dosažení účelu trestního řízení. Podstatou zadržení je krátkodobé omezení osobní svobody za účelem přezkoumání důvodů vazby. Zadržení je opatřením (nikoli rozhodnutím) bez možnosti opravného prostředku (ŠÁMAL Pavel a kol, Trestní řád, komentář, 2005).

Osoba, jejíž osobní svoboda má být omezena je podezřelá ze spáchání trestného činu (tzn., že o ní lze důvodně předpokládat, že spáchala trestný čin). Důvodnost takového předpokladu zadržujícího bude zřejmě nutné posuzovat dle kombinace hledisek objektivních a subjektivních. Důvodný musí být jak předpoklad, že byl spáchán trestný čin, tak i předpoklad, že byl spáchán právě osobou omezovanou na osobní svobodě (ŠÁMAL Pavel a kol., Trestní řád, komentář, 2005).

Jedním z nejčastějších důvodů zadržení jsou okolnosti při kterých byla osoba přistižena při spáchání trestného činu. Tato se ze strany policejního orgánu zadrží na nezbytně dlouhou dobu nejdéle však na 48 hodin a to za účelem objasnění věci (zajištění důkazního materiálu, výpovědi případných svědků, zamezení ovlivnění průběhu vyšetřování ze strany pachatele atd.), pro účely trestního řízení. V závěru celého šetření předloží policejní orgán veškerý písemný a důkazní materiál státnímu zástupci, se kterým po celou dobu věc konzultuje a ten, pokud jsou dány zákonné důvody podá soudu návrh na vzetí do vazby. Od této doby počíná běžet nová lhůta pro rozhodnutí soudu o vzetí zadržené osoby do vazby, která činí 24 hodin (ŠÁMAL Pavel a kol., Trestní řád, komentář, 2005).

V tomto směru spatřuji naprosto dokonalou spolupráci mezi policejním orgánem a státním zastupitelstvím již ve zmíněné konzultaci a naopak, kdy státní zastupitelství bezodkladně informuje policejní orgán o skutečnosti, že předložil soudu spis s návrhem na vzetí osoby do vazby. Tato informace je předávána především na oddělení mající na starost ostrahu zadržené osoby, které zodpovídají za dodržení zákonem stanovených lhůt (BEZOUŠKA Pavel, Trestní právo, publikováno 26.11. 2001).

4.1 Zadržení obviněného policejním orgánem

Jestliže je tu některý z důvodů vazby (§ 67 trestního řádu) a pro neodkladnost věci nelze rozhodnutí o vazbě předem opatřit, může policejní orgán obviněného zadržet prozatím sám. Je však povinen provedené zadržení státnímu zástupci bezodkladně ohlásit a předat mu opis protokolu, který sepsal při zadržení, i další materiál, který státní zástupce potřebuje, aby popřípadě mohl podat návrh na vzetí do vazby. Návrh musí být podán tak, aby obviněný mohl být nejpozději do 48 hodin od zadržení odevzdán soudu, jinak musí být propuštěn na svobodu (Doc. JUDr. JELÍNEK Jiří, Csc., a kolektiv, Trestní řád, zák.č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním ve znění pozdějších předpisů, § 75, znění podle právního stavu k 1.10. 2006,).

4.2 Zadržení osoby podezřelé

- Osobu podezřelou ze spáchání trestného činu může, je-li dán některý z důvodů vazby (§ 67 trestního řádu), policejní orgán v naléhavých případech zadržet, i když dosud proti ní nebylo zahájeno trestní stíhání (§ 160 odst. 1 trestního řádu). K zadržení je třeba předchozího souhlasu státního zástupce. Bez takového souhlasu lze zadržení provést, jen jestliže věc nesnese odkladu a souhlasu předem nelze dosáhnout, zejména byla-li přistižena při trestném činu anebo zastížena na útěku.
- Osobní svobodu osoby, která byla přistižena při trestném činu nebo bezprostředně poté, smí omezit kdokoli, pokud je to nutné ke zjištění její totožnosti, k zamezení útěku nebo k zajištění důkazů. Je však povinen tuto osobu předat ihned policejnímu orgánu, příslušníka ozbrojených sil může též předat nejbližšímu útvaru ozbrojených sil nebo správci posádky. Nelze-li takovou osobu ihned předat je nutno některému z uvedených orgánů, omezení osobní svobody, bez odkladu oznámit.
- Policejní orgán, který provedl zadržení, zadrženou osobu vyslechne a o výsledku sepiše protokol, v němž označí místo, čas a bližší okolnosti zadržení a uvede osobní údaje zadržené osoby, jakož i podstatné důvody zadržení
- Policejní orgán, který zadržení provedl, nebo kterému byla podle odstavce 2

odevzdána osoba přistižena při trestném činu, ji propustí bezodkladně na svobodu v případě, že bude podezření rozptýleno nebo důvody zadržení z jiné příčiny odpadnou. Nepochopí-li zadrženou osobu na svobodu, předá státnímu zástupci protokol o jejím výsledku s vyhotovením usnesení o zahájení trestního stíhání a další důkazní materiál tak, aby státní zástupce popřípadě mohl podat návrh na vzetí do vazby. Návrh musí policejní orgán podat bez odkladu, aby osoba zadržená podle tohoto zákona mohla být odevzdána soudu nejpozději do 48 hodin od tohoto zadržení, jinak musí být propuštěna na svobodu.

- Ustanovení
- Zadržená osoba má právo zvolit si obhájce, hovořit s ní bez přítomnosti třetí osoby a radit se s ním již v průběhu zadržení, má též právo požadovat, aby obhájce byl přítomen při jejím výsledku podle odstavce 3, ledaže je obhájce ve lhůtě tam uvedené nedosažitelný. O těchto právech je třeba podezřelého poučit a poskytnout mu plnou možnost jejich uplatnění (Doc. JUDr. JELÍNEK Jiří, Csc., a kolektiv, Trestní řád, zák.č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním ve znění pozdějších předpisů, § 76, znění podle právního stavu k 1.10. 2006,).

4.3 Rozhodnutí o zadržené osobě

- Nenařídí-li státní zástupce propuštění zadržené osoby na podkladě materiálů mu došlých, popřípadě po jejím opětovném výsledku, je povinen odevzdat ji ve lhůtě 48 hodin od zadržení soudu s návrhem na vzetí do vazby. K návrhu připojí dosud získaný důkazní materiál.
- Soudce je povinen vyslechnout zadrženou osobu (odstavec 1) a do 24 hodin od doručení návrhu státního zástupce rozhodnout o jejím propuštění na svobodu anebo rozhodnout, že ji bere do vazby. O době a místě konání výsledku vyrozumí bezodkladně vhodným způsobem zvoleného nebo ustanoveného obhájce, pokud je dosažitelný, a o jeho účast zadržená osoba požádala, a státního zástupce. Obhájce a státní zástupce se mohou výsledku zúčastnit a klást zadržené osobě otázky, avšak teprve tehdy, až jim k tomu soudce udělí slovo. Překročení doby 24 hodin od doručení návrhu státního zástupce na vzetí do vazby je vždy důvodem rozhodnutí o propuštění obviněného na svobodu (JELÍNEK).

4.4 Další důvody zadržení

Dalším důvodem zadržení je ustanovení v následujícím § 395 tr. řádu, který se vztahuje výhradně na osoby cizí státní příslušnosti zadržené na území České republiky. Jeho využití je obdobné jako u ustanovení § 15 zák.č. 283/1991 Sb. o Policii ČR, s tím, že toto ustanovení je využíváno všemi orgány činných v trestním řízení.

Zadržení osoby na základě mezinárodního zatykače je specifickým procesním institutem, který má výrazně jiný režim, než ustanovení § 75 a § 76 tr. řádu, včetně toho, že v průběhu vydávacího řízení se proti osobě zadržené na území České republiky nevznáší obvinění. Rozhodnutí orgánu cizího státu o nařízení zatčení vyžadované osoby není na území České republiky vykonatelné, ale představuje právní důvod pro zadržení hledané osoby, která je zpravidla zadržena na základě předchozího příkazu státního zástupce (ŠÁMAL Pavel a kol., Trestní řád, komentář, 2005)

- Je-li dán důvod vazby, může státní zástupce, nebo na jeho příkaz policejní orgán zadržet osobu, o jejíž vydání jde. Policejní orgán je oprávněn zadržení takové osoby provést i bez předchozího příkazu státního zástupce, jestliže věc nesnese odkladu a příkaz státního zástupce předem nelze opatřit. Je však povinen provedené zadržení státnímu zástupci bezodkladně ohlásit a předat mu opis protokolu, který sepsal při zadržení, i další materiál, který státní zástupce potřebuje, aby popřípadě mohl podat návrh na vzetí do předběžné vazby (§ 396 odst. 1). Návrh musí být podán tak, aby zadržená osoba mohla být nejpozději do 48 hodin od zadržení odevzdána soudu, jinak musí být propuštěna na svobodu.
- Policejní orgán, který provedl zadržení, zadrženou osobu vyslechne a o výsledku sepiše protokol, v němž označí místo, čas a bližší okolnosti zadržení a uvede osobní údaje zadržené osoby, jakož i podstatné důvody zadržení. Zadrženou osobu je rovněž povinen již v průběhu zadržení poučit o možnosti zkráceného vydávacího řízení a jeho podmínkách. Zadržená osoba má právo zvolit si obhájce, hovořit s ním bez přítomnosti třetí osoby a radit se s ním již v průběhu zadržení, má též právo požadovat, aby obhájce byl přítomen výslechu při jejím zadržení, ledaže je obhájce ve lhůtě v protokolu uvedené nedosažitelný. O těchto právech je třeba podezřelého poučit a poskytnout mu plnou možnost jejich

uplatnění.

- Nenařídí-li státní zástupce na podkladě dalšího šetření propuštění takové osoby ze zadržení, je povinen ji nejpozději do 48 hodin od zadržení odevzdat krajskému soudu s návrhem na vzetí do předběžné vazby - podle § 396 odst. 1 tr. řádu.

5 Zatčení (Příkaz k zatčení)

Jde o institut, který úzce souvisí s vazbou, neboť se váže na důvody jejího uvalení. Novela se jej nedotkla a zůstal nezměněn. Je-li tedy dán některý z důvodů vazby (§ 67 tr.řádu) a jinými prostředky nelze zajistit účast obviněného u výslechu (předvolání, předvedení, zadržení), může být tento zatčen. V přípravném řízení vydává příkaz k zatčení soudce na návrh státního zástupce, v řízení před soudem předseda senátu. Zatčení provádějí policejní orgány. Zatčený musí být neodkladně (nejpozději do 24 hodin) předán soudu, jinak musí být propuštěn. Soudce musí obviněného neprodleně vyslechnout a rozhodnout o vazbě do 24 hodin od doby, kdy mu byl obviněný předán, (JELÍNEK).

Zatčením se rozumí zadržení obviněného a krátkodobé omezení jeho osobní svobody za účelem jeho dodání orgánu, který příkaz k zatčení vydal (JELÍNEK).

Lhůty určené podle hodin se počítají od okamžiku k okamžiku, tj. od hodiny, kdy nastala událost určující začátek lhůty, do hodiny, kdy lhůta uplyne. Pro konec takto stanovených lhůt není rozhodné, zda případně konec lhůty na den pracovního klidu, na noční dobu apod, (JELÍNEK).

Příkaz k zatčení má formu tzv. Rozhodnutí svého druhu, nejde tedy o usnesení, a proto proti němu není přípustná stížnost. Pokud se obviněný zdržuje v cizině, je třeba vydat zatýkáací rozkaz, (JELÍNEK).

Toto ustanovení, které je uvedeno v trestním řádu (zák.č. 141/1961 Sb.) je v praxi hojně užíváno, především tehdy, není-li možno z jakýchkoliv důvodu osobu

potřebnou pro účely trestního řízení zajistit. Avšak jeho nedostatky v praxi jsou zřejmé především v tom ohledu, že spolupráce orgánů činných v trestním řízení s orgány státní správy jsou takřka nulové. Za zmínku stojí např. případ, kdy osoba, která z jakýchkoliv důvodů pozbyde místo trvalého pobytu se nahlásí na některý z úřadů, kde je mu umožněno požívat jejich adresu v dokladu totožnosti pro doručování korespondence. Pokud však daná osoba, která během této doby se např. stala nezbytnou pro účely trestního řízení a tato u soudu, na státním zastupitelství nebo u policejního orgánu nenahlásí, kam mu má být případná písemnost doručována nebo jiný kontakt na jeho osobu, je téměř nemožné tuto zajistit a vše je takřkajíc otázka náhody (př. nahodilá dopravní kontrola, přistižení při drobné krádeži, dopravní nehoda atd.). Proto je na tuto po určité době vydán příkaz k zatčení dle § 69 tr. řádu. Avšak spis, ve kterém osoba, na kterou byl vydán příkaz k zatčení, figuruje je nedokončený odložen na dobu, kdy budou moci být realizovány kroky, pro které je přítomnost osoby na níž byl zatykač vydán zatčena a fyzicky přítomna, (JELÍNEK).

Osobně spatřuji řešení v již zmíněné spolupráci orgánů státní správy s orgány činných v trestním řízení a to v tom směru, že by probíhal centrální registr osob nahlášených na úřadech (tzv. bezdomovci), do kterého by orgánům činným v trestním řízení byl umožněn přístup a v mnoha případech by se zamezilo průtahům v přípravném řízení a řízení před soudem. Často se bohužel stává, že osoby na které je vydán příkaz k zatčení o problému jejich nedosažitelnosti dozvedí právě až tehdy, kdy dojde, jak již bylo výše uvedeno, právě tím naplněním shody náhod, (JELÍNEK).

- Jestliže je dán některý z důvodů vazby (§ 67 tr.řádu) a obviněného nelze předvolat, předvést nebo zadržet a zajistit tak jeho přítomnost u výslechu, vydá v přípravném řízení soudce na návrh státního zástupce a v řízení před soudem předseda senátu příkaz, aby obviněný byl zatčen.
- Příkaz k zatčení musí vedle údajů zajišťujících, že obviněný nebude zaměněn s jinou osobou, obsahovat stručný popis skutku, pro nějž je obviněný stíhán, označení trestného činu, který se v tomto skutku spatřuje, a přesný popis důvodů, pro které se příkaz k zatčení vydává.
- Zatčení provedou na podkladě příkazu orgány policejní orgány, které jsou též povinny, je-li toho k provedení příkazu třeba, vypátrat pobyt obviněného.
- Policejní orgán, který obviněného na podkladě příkazu zatkl, je povinen ho

neodkladně nejpozději však do 24 hodin dodat soudu, jehož soudce příkaz vydal, není-li to vyjimečně možné vzhledem ke značné vzdálenosti místa zatčení od sídla soudu, jehož soudce příkaz vydal, musí být obviněný dodán nejpozději do 24 hodin od zatčení jinému věcně příslušnému soudu. Nestane-li se tak, musí být obviněný propuštěn na svobodu.

- Soudce, jemuž byl obviněný dodán, musí obviněného neprodleně vyslechnout, rozhodnou o vazbě a rozhodnutí oznámit obviněnému do 24 hodin od doby, kdy mu byl obviněný dodán. Provádí-li výslech obviněného jiný věcně příslušný soudce, informuje o jeho výsledku soudce věcně příslušného soudu, který příkaz k zatčení vydal. Tento soudce po získání informace o výsledku rozhodne o vazbě a své rozhodnutí oznámí prostřednictvím soudce provádějícího výslech obviněnému. Není-li obviněnému oznámeno rozhodnutí do 24 hodin od doby, kdy byl dodán soudu nebo soudci provádějícímu jeho výslech, musí být obviněný propuštěn na svobodu. Obviněný má právo požadovat, aby obhájce byl přítomen při jeho výslechu, pokud je v uvedené lhůtě dosažitelný.
- V řízení před soudem rozhodne o vazbě zatčeného soudce.
- Obviněného, který byl vzat do vazby, dodají do místa výkonu vazby policejní orgány (Doc. JUDr. JELÍNEK Jiří, Csc., a kolektiv, Trestní řád, zák.č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním ve znění pozdějších předpisů, § 69, znění podle právního stavu k 1.10. 2006,).

6 Dodání do výkonu trestu odnětí svobody

(§ 321/3 tr. řádu),

7 Vazba

Vazba je jedním z institutů sloužících k zajištění osob. Její použití by mělo být tím nejzazším prostředkem k zajištění osoby obviněného. Je institutem trestního řízení, je to procesní úkon, kterým se zajišťuje osoba obviněného pro účely trestního řízení a výkonu trestu. Atributem institutu vazby je dočasná ztráta osobní svobody obviněného.

Je vážným zásahem do občanských práv a svobod zaručených ústavou (zák.č. 1/1993, Ústava ČR), a proto k vzetí do vazby může dojít jen z důvodů a za podmínek stanovených zákonem a jen na podkladě rozhodnutí soudu, resp. soudce, (JELÍNEK).

Doba stanovená ve vazbě, která byla po vyloučení řízení o některých trestných činech ze společného řízení a odsouzení obviněného za ně započítává do uloženého trestu odnětí svobody. Vazba vykonávaná v cizině se nezapočítává do vazební lhůty, ale při uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody lze vazbu vykonávanou v cizině započítat do tohoto trestu, (JELÍNEK).

Státní zástupce je v přípravném řízení povinen zkoumat zda důvody vazby trvají. Pokud důvody pominuly, nebo jestliže je splněna podmínka uvedená v § 72 odst. 2 písm. a tr. řádu (přijetí peněžité záruky), rozhodne státní zástupce usnesením, že obviněný se propouští z vazby na svobodu. Jestliže některý z důvodů vazby pominul, ale jiný důvod nadále trvá, rozhodne státní zástupce o změně důvodů vazby a neprodleně o tom vyrozumí věznicí, v níž obviněný vykonává vazbu. Pokud naopak státní zástupce zjistí, že z důvodů, pro které je obviněný ve vazbě, nově vznikl další důvod vazby, navrhne soudu, aby o změně důvodů vazby rozhodl, (JELÍNEK).

7.1 Vymezení pojmu a druhy vazby

Novela trestního řádu zpřesnila některá ustanovení. Změny se dotkly důvodů vazby, tak aby bylo zřejmé, že rozhodnutí o vzetí do vazby musí vždy vycházet z konceptu okolností případu. Každá situace, byť se na první pohled může jevit shodně se situací jinou, má své zvláštnosti, z nichž je nutno při úvaze o uvalení vazby vycházet. § 67 trestního řádu říká, že obviněný smí být vzat do vazby jen v tom případě, kdy nelze účelu vazby dosáhnout jinak (MUSIL J., KRATOCHVÍL V., ŠÁMAL P. A kol., Kurs trestního práva, Trestní právo procesní, 2003).

Zákon rozeznává tyto základní druhy vazby:

Útěková - důvodná obava, že obviněný uprchne (do ciziny) nebo se bude skrývat (v tuzemsku).

Koluzní - důvodná obava, že obviněný bude mařit objasňování důležitých skutečností (např. Působit na dosud nevyslechnuté svědky).

Předstížná - důvodná obava, že obviněný dokoná trestný čin, bude jej opakovat,...

Důvodná obava musí být objektivní, musí vyplývat z jednání obviněného nebo z jiných konkrétních skutečností. Zároveň musí dosud zjištěné skutečnosti nasvědčovat tomu, že skutek je trestným činem, že jej spáchal obviněný, (Doc. JUDr. JELÍNEK Jiří, Csc., a kolektiv, Trestní řád, zák.č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním ve znění pozdějších předpisů, § 69, znění podle právního stavu k 1.10. 2006,).

Do vazby lze vzít pouze osobu, které již bylo sděleno obvinění (§ 160 trestního řádu). O vzetí do vazby rozhoduje soud a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce. O dalším trvání vazby v přípravném řízení pak rozhoduje již sám státní zástupce. Ten má totiž možnost získat potřebné podklady k rozhodnutí rychleji a může přitom využít i poznatků z výkonu dozoru v konkrétní věci. I v zájmu zrychlení přípravného řízení proto novela rozšířila oprávnění státního zástupce na veškeré rozhodování o vazbě v přípravném řízení - s výjimkou rozhodování o vzetí obviněného do vazby (§ 73b trestního řádu). Proti rozhodnutí o vazbě je přípustná stížnost, o které rozhoduje soud, v jehož obvodu je státní zástupce činný (MUSIL J., KRATOCHVÍL V., ŠÁMAL P., a kol., Kurs trestního práva, Trestní právo procesní, 2003).

Novela reaguje na situaci, kdy v České republice jsou ve vazbě převážně osoby stíhané za trestné činy se sazbou trestu odnětí svobody do dvou let. Proto se nově stanoví, že do vazby nelze vzít obviněného, který je stíhán pro úmyslný trestný čin s horní sazbou 2 roky a pro nedbalostní trestný čin s horní sazbou 3 roky. Zároveň jsou v § 68 odst. 3 trestního řádu stanoveny výjimky, kdy se tohoto omezení neužije, „zjednodušeně - jestliže již obviněný naplnil některý z důvodů uvalení vazby, které uvádí § 67 trestního řádu - již uprchl nebo se skrýval, již působil na svědky, (MUSIL J., KRATOCHVÍL V., ŠÁMAL P., a kol., Kurs trest. práva, Trestní právo procesní, 2003).

7.2 *Důvody vazby*

Obviněný smí být vzat do vazby jen tehdy, jestliže z jeho jednání nebo dalších konkrétních skutečností vyplývá důvodná obava,

- že uprchne nebo se bude skrývat, aby se tak trestnímu stíhání nebo trestu vyhnul, zejména nelze-li jeho totožnost ihned zjistit, nemá-li stálé bydliště anebo hrozí-li mu vysoký trest,
- že bude působit na dosud nevyslechnuté svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání, nebo
- že bude opakovat trestnou činnost pro níž je stíhán, dokoná trestný čin, o který se pokusil, nebo vykoná trestný čin, který připravoval nebo kterým hrozil.

a dosud zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, byl spáchán, má všechny znaky trestného činu, jsou zřejmé důvody k podezření, že tento trestný čin spáchal obviněný, a s ohledem na osobu obviněného, povahu a závažnost trestného činu, pro který je stíhán, nelze v době rozhodování účelu vazby dosáhnout jiným opatřením (Doc. JUDr. JELÍNEK Jiří, Csc., a kolektiv, Trestní řád, zák.č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním ve znění pozdějších předpisů, § 67, znění podle právního stavu k 1.10. 2006,).

Pokud jde o mne, ke shora uvedeným důvodům vazby bych přidal ještě jeden důvod, který by byl v trestním řádu uveden v § 67 odst. 1 písm. d) zák.č. 141/1961 Sb. Podle tohoto by bylo možné uvalit vazbu na osobu obviněnou, u které je důvodný předpoklad, že jí bude uložen nepodmíněný trest odnětí svobody. Tento dodatek by v mnoha případech zabránil, v případě neuvalení vazby podle písm. a, b, c), skutečnosti, že tato osoba nebude k dispozici soudnímu řízení. Pakliže dojde k vynesení pravomocného odsuzujícího rozsudku k odnětí svobody nepodmíněně, za nepřítomnosti obviněného u soudního jednání, tato by se nemohla vyhýbat nástupu výkonu trestu odnětí svobody, jak tomu v mnoha případech je.

7.3 *Předběžná vazba*

- Jestliže zjištěné skutečnosti odůvodňují obavu z útěku osoby, o jejíž vydání jde, může předseda senátu krajského soudu na návrh státního zástupce provádějícího předběžné šetření rozhodnout o jejím vzetí do vazby.
- K rozhodnutí podle odstavce 1 je příslušný krajský soud, v jehož obvodu, v jehož obvodu osoba, o jejíž vydání, má pobyt nebo byla zadržena.
- Před rozhodnutím o vazbě musí předseda senátu krajského soudu osobu, o jejíž vydání jde, vyslechnout. Tato osoba má právo požadovat, aby při jejím výslechu byl přítomen obhájce. Lhůty uvedené v hlavě čtvrté, v nichž je třeba rozhodnout o vazbě zadržené osoby a této osobě rozhodnutí o vazbě oznámit, se obdobně vztahují i na řízení o předběžné vazbě a vydávací vazbě (§ 397 odst. 3).
- Jestliže byla osoba o jejíž vydání jde, vzata do předběžné vazby, anebo do vydávací vazby (§ 397 odst. 3), na styk s obhájcem, advokátem a na její korespondenci se přiměřeně použijí předpisy o výkonu vazby.
- Státní zástupce příslušného krajského státního zastupitelství rozhodne na návrh osoby, o jejíž vydání jde, nebo i bez návrhu o jejím propuštění z vazby, pominou-li důvody, pro které tato osoba byla podle odstavce 1 vzata do vazby, pokud dosud nebylo rozhodnuto o přípustnosti vydání do cizího státu podle § 397 trestního řádu. O propuštění takové osoby z vazby rozhodne též tehdy, jestliže předběžné šetření bylo zahájeno bez žádosti cizího státu o vydání a tato žádost nebyla České republice doručena do 40ti dnů ode dne vzetí do předběžné vazby. Propuštění z vazby v takovém případě nevylučuje nové vzetí do vazby, pokud žádost o vydání je doručena dodatečně.
- Na řízení o žádosti osoby o propuštění z předběžné nebo vydávací vazby (§ 397 odst. 3 tr.řádu) se přiměřeně použijí ustanovení § 72 odst. 2, § 73, 73a a § 73b odst. 3. tr.řádu
- Proti usnesení, jímž bylo podle odstavce 1 rozhodnuto o vzetí do vazby, a proti usnesení, jímž podle odstavce 5 byla osoba, o jejíž vydání jde, propuštěna z vazby, nebo jímž byla její žádost o propuštění z vazby zamítnuta, lze podat stížnost, jež má s výjimkou rozhodnutí o vzetí do vazby odkladný účinek (JUDr. SOVÁK Zdeněk, a kolektiv, Trestní řád, zák.č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním ve znění pozdějších předpisů, § 396, znění podle právního stavu k

1.10. 2006,).

7.4 Rozhodnutí soudu a vydávací vazba

- Po skončení předběžného šetření rozhodne na návrh státního zástupce ve veřejném zasedání krajský soud, v jehož obvodu osoba, o jejíž vydání jde, má pobyt nebo byla zadržena, zda je vydání přípustné.....
- Vysloví-li soud, že vydání není přípustné a osoba, o jejíž vydání jde, je ve vazbě, rozhodne zároveň o jejím propuštění, pokud omezení osobní svobody této osoby nevyplývá z jiného zákonného důvodu.
- Vysloví-li, že vydání je přípustné, vezme osobu, o jejíž vydání jde, do vydávací vazby, pokud tak již neučinil předseda senátu podle § 396 odst. 1. Vazební důvody podle § 67 tr.řádu není přitom vázán. Pokud se osoba již v době rozhodování podle odstavce 1 nacházela v předběžné vazbě podle § 396 odst. 1, soud rozhodne o přeměně této vazby na vazbu vydávací. Byla-li osoba vydána do České republiky z cizího státu, může soud rozhodnout o tom, že vydání je přípustné pouze v případě, že vydávající stát s vydáním do dalšího státu souhlasí. Byla-li tato osoba do České republiky předána na základě evropského zatýkacího rozkazu, může soud rozhodnout o tom, že vydání je přípustné pouze v případě, že předávající stát s vydáním do dalšího státu souhlasí
- Proti rozhodnutí podle odstavců 1, 2 a 3 je přípustná stížnost,.....
- Po právní moci rozhodnutí uvedeného v odstavci 1 předseda senátu krajského soudu předloží věc Ministerstvu spravedlnosti. Má-li ministr spravedlnosti pochybnosti o správnosti rozhodnutí soudu, může věc předložit Nejvyššímu soudu k přezkoumání.
- Předložením věci Nejvyššímu soudu se vydávací vazba přeměňuje na vazbu předběžnou. Nejvyšší soud po přezkoumání věci postupuje přiměřeně podle odstavců 2, 3 a 5 (§ 397 tr. řádu).

7.4.1 Vydávání (extradice)

je jedním z druhů horizontální [mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech]. Její podstatou je zajištění obviněného nebo odsouzeného na státní území jiného státu a jeho následné vydání k trestnímu stíhání či k výkonu trestu odnětí svobody do státu vyžadujícího. Podruhem extradice je také předávání na základě evropského zatýkacího rozkazu. Obdobou vydávání v oblasti vertikální mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech je předávání mezinárodním trestním soudům a tribunálům. V některých federálních státech se pojem vydávání (extradice) používá také pro vydávání mezi jednotlivými členskými státy (např. Spojené státy americké). Vydávání je upraveno tzv. extradičním právem (EXTRADICE, citace, publikovaný článek).

V závislosti na „směru“ pohledu se terminologicky rozlišuje mezi vyžádáním (označuje extradici z pohledu státu vyžadujícího, tj. státu, který o vydání žádá) a vydáním (označuje extradici z pohledu státu dožádaného, tj. státu, který je o vydání žádán) (EXTRADICE, citace, publikovaný článek).

7.4.2 Historie

Předchůdce extradice lze nalézt již v první doložené mezinárodní smlouvě vůbec, mírové smlouvě mezi egyptským faraonem Ramessem II. a chetitským vládcem Chattušilem III. z roku 1272 př. n. l. (někdy udáván letopočet 1269 př. n. l.), která obsahuje šest článků zavazujících k vzájemnému navrácení poddaných jednoho panovníka, kteří uprchnou na území druhého panovníka, a to jak pokud jde o osoby urozené, tak pokud jde o prosté poddané. První konkrétní historicky doložený případ extradice je z roku 1591, kdy byl ze Skotska do Anglie vydán Sir Brian na Murra O'Rourke (1540 -1591), který byl později téhož roku v Anglii odsouzen a oběšen za rebelii, které se dopustil v Irsku, které bylo v té době v personální unii s Anglií, a před anglickou justicí prchl z Irska do Skotska (EXTRADICE, citace, publikovaný článek).

Moderní mezinárodní extradiční právo se formuje po velké francouzské

revoluci, kdy se objevuje koncept odmítnutí vydání pro trestné činy politické. Dalším vývojem, směřujícím zejména k formalizaci postupů, prochází extradiční právo na konci 19. a počátku 20. století. Naopak ke zjednodušení těchto postupů dochází po konci 2. světové války, v Evropě zejména v důsledku aktivit Rady Evropy. K dalšímu zjednodušení pak dochází v rámci Evropské unie (EXTRADICE, citace, publikovaný článek).

7.4.3 *Prameny extradičního práva*

Vydávání je upraveno v celé řadě mnohostranných i dvoustranných mezinárodních smluv, a to jak mnohostranných extradičních smluv, jako je např. Evropská úmluva o vydávání z 13. 12. 1957 (č. 549/1992 Sb.), dvoustranných extradičních smluv, jako je např. Smlouva o vzájemném vydávání zločinců mezi republikou Československou a Spojenými Státy Severoamerickými z 2. 7. 1925 (č. 48/1926 Sb., z. an.), dvoustranných smluv o právní pomoci v širším smyslu, jako je např. Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Sýrskou arabskou republikou o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních z 18. 4. 1984 (č. 8/1986 Sb.), tak i mnohostranných smluv obsahujících pouze tzv. extradiční doložku (tj. jednotlivé ustanovení o vydávání pro trestné činy, k jejichž stíhání a trestání mnohostranná smlouva smluvní strany zavazuje), jako je např. Mezinárodní úmluva o potlačování financování terorismu z 9. 12. 1999 (č. 18/2006 Sb., m.s.; čl. 11). Vydávání je však v praxi možné i na bezesmluvním základě při zaručení reciprocit (vzájemnosti). Existuje jen málo států, které na bezesmluvním základě pachatele trestných činů nevydávají vůbec či jen v omezeném rozsahu. I tyto státy však často osobu, o které je jim známo, že je v jiném státě trestně stíhána či se pobytem na jejich území vyhýbá výkonu trestu odnětí svobody uloženého jí v jiném státě, ze svého území vyhostí (nejde-li o jejich vlastního státního příslušníka – viz níže) (EXTRADICE, citace, publikovaný článek).

Pro extradiční praxi mají význam rovněž mezinárodní úmluvy o lidských právech a základních svobodách a judikatura mezinárodních soudů pro lidská práva (zejména Evropského soudu pro lidská práva), které nepřímou omezují možnosti vydání (např. rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci [Soering]), resp. ke

kterým je nezbytné přihlížet při rozhodování o vydání (EXTRADICE, citace, publikovaný článek).

7.4.4 *Prameny vnitrostátní úpravy vydávání*

Prameny vnitrostátní právní úpravy vydávání se v různých státech liší jednak v závislosti na míře kodifikace trestního práva procesního a jednak v závislosti na způsobu řešení vztahu vnitrostátního a mezinárodního práva. Zpravidla je pramenem konkrétní vnitrostátní úpravy buď zvláštní pasáž právního předpisu, který upravuje trestní řízení, či zvláštního právního předpisu o mezinárodní justiční spolupráci v trestních věcech (např. Německo, Rakousko), anebo zvláštní právní předpis o vydávání, tzv. extradiční zákon (např. Velká Británie, Irsko, Kanada, Nový Zéland) (EXTRADICE, citace, publikovaný článek).

V České republice je vydávání upraveno ve druhém oddílu hlavy dvacáté páté trestního řádu (č. 141/1961 Sb.). Svůj význam však mají i obecná ustanovení trestního řádu (např. ustanovení § 36 o nutné obhajobě atp.) a některá ustanovení trestního zákona (zejména ustanovení § 21, které obsahuje zákaz vydávání vlastních občanů do ciziny, dnes s výjimkou předávání podle evropského zatýkacího rozkazu), jakož i Ústavy České republiky a Listiny základních práv a svobod. Pro extradiční praxi mají význam rovněž vnitroresortní předpisy, zejména instrukce Ministerstva spravedlnosti z 23. 2. 2005, č. j. 81/2002-MO-J/142, o postupu soudů ve styku s cizinou ve věcech trestních (publikována pod č. 14/2006 Sbírky instrukcí a sdělení Ministerstva spravedlnosti), která má povahu zvláštního předpisu k vnitřnímu a kancelářskému řádu pro okresní, krajské a vrchní soudy, instrukce Ministerstva spravedlnosti z 30. 12. 2004, č. j. 66/2004-MO-J/89, o postupu soudů ve styku s členskými státy Evropské unie ve věcech trestních (publikována pod č. 18/2005 SIS), která má pak povahu zvláštního předpisu k prvně zmíněné instrukci, a pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce z 26. 1. 2005, č. 1/2005, kterým se upravuje postup státních zástupců při výkonu působnosti státního zastupitelství v oblasti právního styku s cizinou v trestních věcech (EXTRADICE, citace, publikovaný článek).

7.4.5 Obecné podmínky vydávání

Základní zásadou mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech aplikovatelnou i při vydávání je "zásada reciprocity" (vzájemnosti). Státy tak vyhovují extradičním žádostem jiných států pouze v takovém rozsahu, v jakém by daný vyžadující stát vyhověl obdobné žádosti státu dožádaného. Pokud není vydávání mezi vyžadujícím a dožádaným státem upraven mezinárodní smlouvou, je před vyhověním extradiční žádosti dožádaným státem požadováno, aby stát vyžadující poskytl tzv. ujištění o vzájemnosti (EXTRADICE, citace, publikovaný článek).

O vydání lze žádat jen pro některý z tzv. "extradičních trestných činů" při splnění podmínky "oboustranné trestnosti", tj. pro čin, který je trestným činem podle práva vyžadujícího i dožádaného státu a pro který aplikovatelná právní úprava vydání připouští; tyto trestné činy jsou buď taxativně vyčteny v příslušné extradiční mezinárodní smlouvě, nebo jsou v příslušné extradiční smlouvě definovány obecně, zejména podle horní hranice trestní sazby, anebo jsou jedním či druhým způsobem definovány ve vnitrostátním právu dožádaného státu v případě vydání na bezesmluvním základě. Splněny přitom musí být i obecné podmínky trestnosti, jako jsou věk pachatele, přičetnost atd. Extradičními trestnými činy nebývají trestné činy fiskální ani trestné činy ryze vojenské či politické povahy, některé mezinárodní smlouvy je nicméně mezi extradiční trestné činy řadí (např. Druhý dodatkový protokol k Evropské úmluvě o vydávání ze 17. 3. 1978, v České republice publikovaný pod č. 30/1997 Sb., mezi extradiční trestné činy řadí trestné činy fiskální) (EXTRADICE, citace, publikovaný článek).

Státy, které ve svých ústavách či v mezinárodních smlouvách o lidských právech a základních svobodách, jichž jsou smluvními stranami, zakazují trest smrti, rovněž odmítají vydání pro účely trestního stíhání, v jehož rámci může dojít k uložení trestu smrti, nebo pro účely vykonání již uloženého trestu smrti, ledaže vyžadující stát poskytne dostatečné ujištění, že takový trest nebude uložen, resp. že nebude vykonán, bude-li nebo byl-li uložen (EXTRADICE, citace, publikovaný článek).

Podmínkou vydání, která vyplývá mj. z extraterritoriálního účinku některých

mezinárodních smluv o lidských právech a základních svobodách je rovněž "obecná úroveň dodržování základních lidských práv ve vyžadujícím státě". Pokud by v případě vydání hrozilo vydávané osobě mučení či jiné kruté či nelidské zacházení, resp. zacházení s mučením srovnatelné, bylo by její vydání nepřijatelné. Hrozba nelidského zacházení přitom může vyplývat např. i z obecných podmínek panujících ve věznicích ve vyžadujícím státě. Řada států podmiňuje vydání osoby, která byla ve vyžadujícím státě odsouzena v nepřítomnosti ("in absentia"), poskytnutím ujištění, že po vydání bude mít tato osoba právo na nový proces (EXTRADICE, citace, publikovaný článek).

7.4.6 Vydávání vlastních občanů

Podle obyčejového mezinárodního práva mají státy právo (nikoli však povinnost) odmítnout vydání svého vlastního občana. Státy (např. Spojené státy americké, Izrael), ale i některé další (např. Nizozemsko, Estonsko) své občany běžně vydávají, byť některé z nich váží vydávání vlastních občanů na existenci smluvního závazku vzájemného vydávání vlastní občany (např. Belize). Některé státy jsou ochotny vydávat své vlastní státní příslušníky k trestnímu stíhání do ciziny i bez zaručení vzájemnosti, ovšem pouze za podmínky, že vydaná osoba bude v případě uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody vrácena svého domovského státu, aby uložený trest vykonala tam (tzv. nizozemská klauzule – "Dutch clause"). Jedním ze známých příkladů, kdy došlo k odmítnutí vydání vlastního občana, je případ režiséra Romana Polanského, francouzského státního příslušníka, o jehož vydání z Francie žádaly Spojené státy americké (EXTRADICE, citace, publikovaný článek).

Vydávání českých občanů z České republiky do ciziny je podle § 21 odst. 1 trestního zákona vyloučeno. Podle některých právních názorů by vydávání českých státních příslušníků bylo v rozporu dokonce i s ústavním řádem České republiky, a to konkrétně s ustanovením čl. 14 odst. 4 věty druhé Listiny základních práv a svobod („Občan nemůže být nucen k opuštění své vlasti.“). Zákaz vydávání vlastních občanů je v České republice prolomen pouze pokud jde o předávání na základě Evropského zatýkacího rozkazu (EXTRADICE, citace, publikovaný článek).

Zásada "aut dedere aut iudicare" byla podle názorů Huga Grotia součástí obyčejového mezinárodního práva, a každý stát byl podle ní povinen pachatele trestného činu, který uprchl na jeho území, i bez existence výslovného závazku založeného mezinárodní smlouvou vydat do státu, kde trestný čin spáchal, anebo jej sám potrestat. V dnešním pojetí však z mezinárodněprávního hlediska vydání na bezesmluvním základě není povinností státu.

V České republice je zásada "aut dedere aut iudicare" v trestním právu hmotném vyjádřena v ustanoveních § 18 (zásada aktivní personality) a § 20 odst. 1 (subsidiární zásada univerzality) trestního zákona (EXTRADICE, citace, publikovaný článek).

7.4.7 Konkurence extradičních žádostí

Žádá-li o vydání téže osoby současně více států, je na dožádaném státu, aby rozhodl, které z žádostí vyhoví. Řídí se přitom kritérii stanovenými v aplikovatelných mezinárodních smlouvách nebo ve vlastní vnitrostátní právní úpravě. Často je takovým kritériem pořadí, ve kterém dožádaný stát jednotlivé extradiční žádosti obdržel, jakož i možnost dalšího vydání předmětné osoby z jednotlivých vyžadujících států (např. je-li předmětná osoba státním příslušníkem jednoho z vyžadujících států a tento vyžadující stát vlastní občany do druhého vyžadujícího státu nevydává, vydá dožádaný stát předmětnou osobu zpravidla druhému vyžadujícímu státu), závažnost trestných činů, pro které jednotlivé vyžadující státy o vydání předmětné osoby žádají, atp (EXTRADICE, citace, publikovaný článek).

7.4.8 Extradice v rámci Evropské unie

V rámci Evropské unie je extradice upravena instrumenty Policejní a soudní spolupráce v trestních věcech (III. Pilíře). Sjednány byly dvě mnohostranné extradiční úmluvy – "Úmluva o zjednodušeném vydávacím řízení mezi členskými státy Evropské unie" z 10. 5. 1995 a "Úmluva týkající se vydávání mezi členskými státy Evropské unie" z 27. 9. 1996. V souvislosti se zavedením systému předávání na základě evropského zatýkacího rozkazu však již nejsou použitelné. Ustanovení o vydávání obsahuje rovněž

Schengenská prováděcí úmluva, která je aplikovatelná rovněž ve vztahu k Norsku a Islandu (Úřední věstník Evropské unie, publikována dne 21. 10. 2006 pod č. L 292).

V reakci na události na teroristické útoky z 11. září 2001 bylo přijato rámcové rozhodnutí Rady Evropské unie z 13. 6. 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a o předávání mezi členskými státy Evropské unie (č. 2002/584/JHA; v Úředním věstníku Evropské unie publikováno dne 18. 7. 2002 pod č. L 190). Na základě tohoto rámcového rozhodnutí jsou členské státy Evropské unie povinny nahradit vydávání na základě mezinárodních smluv jednodušším systémem předávání (surrender) na základě jednotných vnitrostátních právních předpisů, které k implementaci (resp. transpozici) tohoto rámcového rozhodnutí přijmou (Úřední věstník Evropské unie, publikováno dne 21. 10. 2006 pod č. L 292).

Podobný systém má být zaveden mezi členskými státy Evropské unie a Norskem a Islandem, a to na základě Dohody mezi Evropskou unií a Islandskou republikou a Norským královstvím o postupu předávání mezi členskými státy Evropské unie a Islandem a Norskem z 28. 6. 2006 (Úřední věstník Evropské unie, publikována dne 21. 10. 2006 pod č. L 292).

7.5 Na koho se vztahuje uvalení vazby

- Vzít do vazby lze toliko osobu, proti níž bylo zahájeno trestní stíhání. Rozhodnutí o vazbě musí být odůvodněno též skutkovými okolnostmi. O vzetí do vazby rozhoduje soud a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce.
- Vzetí do vazby nelze obviněného, který je stíhán pro úmyslný trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje dvě léta, nebo trestný čin spáchaný z nedbalosti, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje tři léta.
- Omezení uvedená v odstavci 2 se neuplatní, jestliže obviněný
 - uprchl nebo se skrýval,
 - opakovaně se nedostavil na předvolání a nepodařilo se jej

- předvést ani jinak zajistit jeho účast při úkonu trestního řízení,
- je neznámé totožnosti a dostupnými prostředky se ji nepodařilo zjistit,
 - již působil na svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařil objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání, nebo
 - pokračoval v trestné činnosti, pro níž je stíhán (§ 68 tr. řádu).

Vazba a její důvody stanovené § 67 a 68 tr. řádu jak byly výše zmíněny a jejich vymezení je dle mého názoru dostačující a dokonale srozumitelné, bez zbytečného rozepisování, které tak nedává možnost spekulace o možnosti se jejímu vyhnutí. Stejně tak je tomu i ve znění § 396 a 397 tr. řádu týkající se předběžné vazby a rozhodnutí o ní, která se týká fyzických osob cizí státní příslušnosti zdržujících se na území České republiky a o jejichž vydání má být rozhodnuto. Tyto důvody jsou jak u vazby tak i předběžné vazby totožné. Rozdíl je pouze ve státní příslušnosti osoby, u které se o vazbě nebo předběžné vazbě rozhoduje a v instanci soudu, který v dané věci rozhoduje (MUSIL J., KRATOCHVÍL V., ŠÁMAL P. A kol., Kurs trestního práva, Tr. právo procesní, 2003).

7.6 Vyrozumění o vzetí do vazby

O vzetí do vazby je třeba bez průtahů vyrozumět některého rodinného příslušníka obviněného, jakož i jeho zaměstnavatele, to neplatí, prohlásí-li obviněný, že s takovým vyrozuměním nesouhlasí, ledaže jde o vyrozumění rodinného příslušníka mladistvého. O vzetí do vazby příslušníka ozbrojených sil nebo ozbrojeného sboru je třeba vyrozumět též jeho velitele nebo náčelníka. Nestanoví-li jinak vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, vyrozumí soud o vzetí cizince do vazby též konzulární úřad státu, jehož je cizinec občanem (Doc. JUDr. JELÍNEK Jiří, Csc., a kolektiv, Trestní řád, zák.č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním ve znění pozdějších předpisů, § 70, znění podle právního stavu k 1.10. 2006,).

Vyrozumívání

- Příslušnou věznicí je třeba bez průtahů vyrozumět o
 - vzetí obviněného do vazby,
 - změně důvodů vazby
 - rozhodnutí o dalším trvání vazby,
 - rozhodnutí o propuštění obviněného z vazby,
 - zákonném označení trestných činů, pro které je obviněný stíhán, nebo o jeho změně,
 - jménu, příjmení a adrese obhájce, který obviněného zastupuje,
 - osobních údajích spoluobviněného, pokud se nachází ve vazbě,
 - postoupení věci jinému orgánu činnému v trestním řízení,
 - podání obžaloby nebo o pravomocném rozhodnutí o vrácení věci státnímu zástupci k došetření,
 - podání žádosti poškozeným nebo svědkem
- Poškozený nebo svědek, který podal žádost podle § 44a trestního řádu, se vhodným způsobem vyrozumí o propuštění obviněného z vazby nebo o jeho uprchnutí z vazby v den, kdy k této skutečnosti došlo.
- Vyrozumění podle odstavců 1 a 2 provede orgán činný v trestním řízení, které vede řízení v době, kdy došlo ke skutečnosti, kterou je třeba věznicí oznámit, vrácení věci státnímu zástupci k došetření oznamuje soud, který takové rozhodnutí v prvním stupni učinil (Doc. JUDr. JELÍNEK Jiří, Csc., a kolektiv, Trestní řád, zák.č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním ve znění pozdějších předpisů, § 70a, znění podle právního stavu k 1.10. 2006,).

7.7 Trvání vazby

Přípustná délka vazby se musí odvíjet od typové závažnosti činu. Předpokládá se totiž, že typová závažnost činu koresponduje se skutkovou složitostí případu. U jednodušších případů není nutná dlouhá vazba, neboť orgány činné v trestním řízení by měly věc vyšetřit v kratším čase. Proto není odůvodněné neúměrně zvyšovat újmu

obviněného. Vazební řízení by se tak mělo zkrátit zejména u nejméně závažných případů. Tento princip se v promítá v § 71 trestního řádu (MUSIL J., KRATOCHVÍL V., ŠÁMAL P., a kol., Kurs trestního práva, Trestní právo procesní, 2003).

§ 71 odst. 1 trestního řádu obsahuje příkaz orgánům činným v trestním řízení, aby vazební věci vyřizovaly přednostně a s největším urychlením. Vazba může trvat nezbytnou dobu, přičemž odstavec 8 stanovuje její maximální přípustnou délku v závislosti na závažnosti případu: 1 rok u trestných činů, u kterých koná řízení samosoudce 2 roky u trestných činů, kde v prvním stupni rozhoduje senát okresního nebo krajského soudu (nejde-li o níže uvedené případy) 3 roky u zvláště závažných úmyslných trestných činů (nejde-li o níže uvedený případ) 4 roky u zvláště závažného úmyslného trestného činu, za který zákon dovoluje uložit výjimečný trest (MUSIL J., KRATOCHVÍL V., ŠÁMAL P., a kol., Kurs trestního práva, Trestní právo procesní, 2003).

V přípravném řízení může být vyčerpána jedna třetina této doby, dvě třetiny pak v řízení před soudem. Jde-li například o věc, kdy maximální délka vazby je 3 roky a obviněný v přípravném řízení ve vazbě strávil 6 měsíců, nemůže již v řízení před soudem ve vazbě strávit dobu 2 let a 6 měsíců, ale pouze 2 let (MUSIL J., KRATOCHVÍL V., ŠÁMAL P., a kol., Kurs trestního práva, Trestní právo procesní, 2003).

Došlo-li k překvalifikování skutku a délka vazby již tím pádem přesáhla povolenou dobu, musí být obviněný propuštěn na svobodu do 15 dnů, kdy došlo k upozornění na změnu právní kvalifikace. Lhůta trvání vazby se počítá ode dne, kdy došlo k zatčení nebo zadržení obviněného, nebo ode dne, kdy došlo na základě rozhodnutí o vazbě k jinému omezení osobní svobody obviněného (MUSIL J., KRATOCHVÍL V., ŠÁMAL P., a kol., Kurs trestního práva, Trestní právo procesní, 2003).

- Orgány činné v trestním řízení jsou povinny vyřizovat vazební věci přednostně s největším urychlením.
- Vazba v může trvat v přípravném řízení a v řízení před soudem jen nezbytně nutnou dobu. Vazba z důvodu uvedeného v § 67 písm. b) trestního řádu může trvat nejdéle tři měsíce, pokud bylo zjištěno, že obviněný již působil na svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařil objasňování skutečností závažných pro

trestní stíhání, rozhodne v přípravném řízení o ponechání obviněného ve vazbě na návrh státního zástupce soudce a po projednání obžaloby soud. Nebyl-li obviněný, který není ve vazbě současně i z jiného důvodu, propuštěn na svobodu před uplynutím této lhůty, musí být z vazby z důvodu uvedených v 67 písm. b) tr. řádu propuštěn nejpozději den následující po uplynutí uvedené lhůty.

- Jestliže doba trvání vazby v přípravném řízení dosáhne tří měsíců, je státní zástupce povinen do pěti pracovních dnů po uplynutí této doby rozhodnout, zda se obviněný ponechá i nadále ve vazbě, nebo zda se z vazby propouští na svobodu.
- Rozhodne-li státní zástupce, že obviněný se ponechává ve vazbě, je povinen nejpozději do tří měsíců od právní moci tohoto rozhodnutí znovu rozhodnout o tom, zda se obviněný ponechává i nadále ve vazbě, nebo zda se obviněný propouští z vazby na svobodu. Ponechat obviněného ve vazbě lze, jen pokud nebylo možno pro obtížnost věci nebo z jiných závažných důvodů, trestní stíhání v této lhůtě skončil a propuštěním obviněného na svobodu hrozí, že bude zmařeno nebo podstatně stíženo dosažení účelu trestního stíhání
- Soud je povinen nejpozději do 30 dnů ode dne, kdy u něj byla podána obžaloba nebo kdy mu byl doručen spis na základě rozhodnutí o postoupení nebo příkázání věci obviněného, který je ve vazbě, rozhodnout, zda se obviněný ve vazbě ponechává, nebo zda se obviněný propouští z vazby na svobodu.
- Ponechá-li soud obviněného ve vazbě, nebo rozhodne-li soud o vzetí obviněného do vazby až po podání obžaloby, je povinen postupovat obdobně, jako je uvedeno v odstavci 4.
- Jestliže doba trvání vazby stanovená podle odstavce 5 nebo 6 skončí v průběhu řízení o opravném prostředku před nadřízeným soudem, je k rozhodnutí o ponechání obviněného ve vazbě nebo o jeho propuštění na svobodu příslušný tento nadřízený soud.
- Celková doba vazby v trestním řízení nesmí přesáhnout
 - jeden rok, je-li vedeno trestní stíhání pro trestný čin, o kterém je příslušný konat řízení samosoudce,
 - dva roky, je-li vedeno trestní stíhání pro trestný čin, o kterém je příslušný v prvním stupni konat řízení senát okresního nebo krajského soudu, nejde-li o trestný čin uvedený v písmenech c) a d),

- tři roky, je-li vedeno trestní stíhání pro zvlášť závažný úmyslný trestný čin, nejde-li o trestný čin uvedený v písmenu d),
 - čtyři roky, je-li vedeno trestní stíhání pro trestný čin, za který lze podle zvláštní části trestního zákona uložit vyjimečný trest.
- Z doby uvedené v odstavci 8 jedna třetina připadá na přípravné řízení a dvě třetiny na řízení před soudem. Po uplynutí této doby je třeba obviněného ihned propustit na svobodu. Je-li obviněný stíhán pro dva nebo více trestných činů, je pro určení této doby rozhodující čin nejpřísněji trestný. Jestliže v průběhu řízení vyjde najevo, že skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, je jiným trestním činem, a délka vykonání vazby již přesáhla dobu určenou podle předchozí věty, obviněný musí být z vazby propuštěn na svobodu nejpozději do patnácti dnů ode dne, kdy došlo k upozornění na změnu právní kvalifikace skutku, i když některý vazební důvod trvá.
 - Lhůta trvání vazby se počítá ode dne, kdy došlo k zatčení nebo zadržení obviněného, anebo nepředcházelo-li zatčení nebo zadržení, ode dne, kdy došlo na základě rozhodnutí o vazbě k omezení osobní svobody obviněného. Při vrácení věci státnímu zástupci k došetření pokračuje běh lhůty uvedené v odstavci 3 ode dne, kdy byl spis doručen státnímu zástupci (Doc. JUDr. JELÍNEK Jiří, Csc., a kolektiv, Trestní řád, zák.č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním ve znění pozdějších předpisů, § 71, znění podle právního stavu k 1.10. 2006,).

Pokud byl soudem vyhlášen odsuzující rozsudek, kterým byl obviněný odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody za zvlášť závažný úmyslný trestný čin, neplatí lhůty pro trvání vazby podle § 71 odst. 8 a 9 trestního řádu až do nařízení výkonu uloženého trestu odnětí svobody, (Doc. JUDr. JELÍNEK Jiří, Csc., a kolektiv, Trestní řád, zák.č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním ve znění pozdějších předpisů, § 71a, znění podle právního stavu k 1.10. 2006,).

- Všechny orgány činné v trestním řízení jsou povinny průběžně zkoumat zda důvody vazby ještě trvají, nebo se nezměnily. Soud
- Obviněný musí být ihned propuštěn na svobodu, jestliže
 - pomine důvod vazby, nebo
 - je zřejmé, že vzhledem k osobě obviněného a k okolnostem případu trestní stíhání nepovede k uložení nepodmíněného trestu

odnětí svobody, a obviněný se nedopustil jednání v § 68 odst. 3 tr. řádu

- Obviněný má právo kdykoliv žádat o propuštění na svobodu. O takové žádosti musí soud neodkladně, nejpozději do pěti pracovních dnů rozhodnout. Byla-li žádost zamítnuta, může ji obviněný, neuvede-li v ní jiné důvody, opakovat až po uplynutí čtrnácti dnů od právní moci rozhodnutí.
- Souhlasí-li státní zástupce s propuštěním obviněného na svobodu, může v řízení před soudem o propuštění z vazby rozhodnout předseda senátu (Doc. JUDr. JELÍNEK Jiří, Csc., a kolektiv, Trestní řád, zák.č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním ve znění pozdějších předpisů, § 72, znění podle právního stavu k 1.10. 2006,).

7.8 Nahrazení vazby

Útěková a předstízná vazba, mohou být nahrazeny tzv. surogáty. Trestní řád mezi ně řadí: záruku zájmového sdružení či důvěryhodné osoby slib, který dá písemně sám obviněný dohled probačního úředníka jde nově zavedený institut. Obviněný je povinen s úředníkem spolupracovat, nemařit průběh trestního řízení, peněžitá záruka, obviněný, či jiná osoba s jeho souhlasem skládá peněžitou záruku ve výši, kterou určuje orgán rozhodující o vazbě (nejméně 10.000 Kč). Jde-li však o vazbu předstíznou, uvádí tr. řád taxativní výčet trestných činů, kdy není peněžitá záruka možná. Zákon v § 73a odst. 3 tr. řádu uvádí důvody, pro které může peněžitá záruka připadnout státu (obviněný uprchne, skrývá se, opakuje trestnou činnost,...). Na to musí být obviněný předem upozorněn. Stejně tak na to, že soud může rozhodnout o tom, aby peněžitá záruka trvala až do doby, kdy pravomocně odsouzený uhradí uložený peněžitý trest nebo náklady řízení (MUSIL J., KRATOCHVÍL V., ŠÁMAL P., a kol., Kurs trestního práva, Trestní právo procesní, 2003).

Jestliže obviněný neplní povinnosti uložené v souvislosti s náhradou vazby a trvají-li důvody pro vzetí do vazby, může být vazba uvalena (MUSIL J., KRATOCHVÍL V., ŠÁMAL P., a kol., Kurs trestního práva, Trestní právo procesní, 2003).

7.8.1 *Náhrazení vazby zárukou, dohledem nebo slibem*

- Je-li dán důvod vazby uvedený v § 67 písm. a) nebo c) tr.řádu, může orgán rozhodující o vazbě ponechat obviněného na svobodě nebo ho propustit na svobodu, jestliže
 - sdružení uvedené v § 4 odst. 1 anebo nedůvěryhodná osoba schopná příznivě ovlivňovat chování obviněného nabídnou převzetí záruky za další chování obviněného a za to, že se obviněný na vyzvání dostaví k soudu, státní zástupce, vyšetřovateli nebo policejnímu orgánu a že vždy předem oznámí vzdálení se z místa pobytu a soud nebo v přípravném řízení státní zástupce považuje záruku vzhledem k osobě obviněného a k povaze projednávaného případu za dostatečnou a přijme ji, nebo
 - obviněný dá písemný slib, že povede řádný život, zejména že se nedopustí trestné činnosti a že splní povinnosti a dodrží omezení, která se mu uloží, a soud nebo v přípravném řízení státní zástupce považuje slib vzhledem k osobě obviněného a k povaze projednávaného případu za dostatečný a přijme jej, nebo
 - s ohledem na osobu obviněného a povahu projednávaného případu lze účelu vazby dosáhnout dohledem probačního úředníka nad obviněným.
- Soud a v přípravním řízení státní zástupce seznámí toho, kdo nabízí převzetí záruky podle odstavce 1 písm. a) a splňuje podmínky pro její přijetí, s podstatou obvinění a se skutečnostmi, v nichž je schledán důvod vazby.
- Obviněný, nad nímž byl vysloven dohled probačního úředníka nahrazující vazbu je povinen se ve stanovených lhůtách dostavit k probačnímu úředníkovi, změnit místo pobytu pouze s jeho souhlasem a podrobit se dalším omezením stanoveným ve výroku rozhodnutí, která směřují k tomu, aby se nedopustil trestné činnosti a nemařil průběh trestního řízení
- Neplní-li obviněný povinnosti uložené v souvislosti s nahrazením vazby některým opatřením uvedeným v odstavci 1 a trvají-li důvody vazby, soud a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce rozhodne o vazbě (Doc. JUDr. JELÍNEK Jiří, Csc., a kolektiv, Trestní řád, zák.č. 141/1961 Sb., o

trestním řízení soudním ve znění pozdějších předpisů, § 73, znění podle právního stavu k 1.10. 2006,).

7.8.2 Peněžitá záruka

- Je-li dán důvod vazby uvedený v § 67 písm. a) nebo c) tr. zákona, může orgán rozhodující o vazbě ponechat obviněného na svobodě nebo ho propustit na svobodu též tehdy, jestliže přijme složenou peněžitou záruku, jejíž výši určil. *Je-li však obviněný stíhán pro trestný čin teroru (§ 93 a 93a), obecného ohrožení podle § 179 odst. 2, 3, nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 3, 4, vraždy (§ 219), ublížení na zdraví (§ 222), loupeže podle § 234 odst. 3, znásilnění podle § 241 odst. 2 až 4 a pohlavního zneužívání podle § 242 odst. 3, 4 trestního zákona a je-li dán důvod vazby uvedený v § 67 písm. c), nelze peněžitou záruku přijmout.* Se souhlasem obviněného může peněžitou záruku složit i jiná osoba, musí však být před jejím přijetím seznámena s podstatou obvinění a se skutečnostmi, v nichž je shledán důvod vazby.
- Na návrh obviněného nebo osoby, která nabízí složení peněžitě záruky, orgán uvedený v odstavci 1 rozhodne, že
 - přijetí peněžitě záruky je přípustné, a zároveň s přihlédnutím k osobě a k majetkovým poměrům obviněného nebo toho, kdo za něho složení peněžitě záruky nabízí, k povaze a závažnosti trestného činu, pro který je obviněný stíhán, a závažnosti důvodů vazby určí výši peněžitě záruky v odpovídající hodnotě od 10.000,- Kč výše a způsob jejího složení, nebo
 - vzhledem k okolnostem případu nebo závažnosti skutečností odůvodňujících vazbu nabídku peněžitě záruky nepřijímá
- Soud a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce rozhodne, že peněžitá záruka připadá státu, jestliže obviněný
 - uprchne, skrývá se nebo neoznámí změnu svého pobytu, a znemožní tak doručení předvolání nebo jiné písemnosti soudu, státního zástupce, nebo policejního orgánu,

- zaviněně se nedostaví na předvolání k úkonu trestního řízení, jehož provedení je bez jeho přítomnosti vyloučeno,
 - opakuje trestnou činnost nebo se pokusí dokonat trestný čin, který dříve nedokonal nebo který připravoval nebo kterým hrozil, nebo
 - se vyhýbá výkonu uloženého trestu odnětí svobody nebo peněžitého trestu nebo výkonu náhradního trestu odnětí svobody za peněžítý trest.
- Peněžitou záruku zruší nebo změní její výši na návrh obviněného nebo osoby, která ji složila, anebo i bez návrhu soud nebo státní zástupce, který v té době vede řízení, jestliže pominuly důvody, které k jejímu přijetí vedly, nebo se změnila okolnosti rozhodné pro určení její výše. Rozhodne-li o zrušení peněžité záruky nebo o jejím případnutí státu, přezkoumá zároveň, zda nejsou dány důvody pro rozhodnutí o vzetí do vazby, a případně provede potřebné úkony.
 - Nerozhodne-li soud jinak, trvá peněžítá záruka u obviněného, který byl pravomocně odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody neb peněžitému trestu, do dne, kdy obviněný nastoupí výkon trestu odnětí svobody, zaplatí peněžítý trest a náklady trestního řízení. Nezaplatí-li obviněný peněžítý trest nebo náklady trestního řízení ve stanovené lhůtě, na jejich zaplacení se použijí prostředky z peněžité záruky.
 - Na důvody, pro které peněžítá záruka může případnout státu nebo být použita na zaplacení peněžitého trestu nebo nákladů trestního řízení, musí být obviněný a osoba, která peněžitou záruku složila, předem upozorněni (Doc. JUDr. JELÍNEK Jiří, Csc., a kolektiv, Trestní řád, zák.č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním ve znění pozdějších předpisů, § 73a, znění podle právního stavu k 1.10. 2006,).

7.9 Orgány rozhodující o vazbě

- O vzetí obviněného do vazby může rozhodnout pouze soud a v přípravném řízení na návrh státní zástupce soudce.
- O dalším trvání vazby obviněného rozhoduje soud a v přípravném řízení státní zástupce.

- O propuštění obviněného z vazby může i bez žádosti rozhodnout v přípravném řízení státní zástupce. Ten rovněž může rozhodnout o propuštění obviněného z vazby za současného nahrazení vazby zárukou, slibem, dohledem probačního úředníka, nebo peněžitou zárukou. Nevyhoví-li státní zástupce žádosti o propuštění z vazby, je povinen ji do pěti pracovních dnů od doručení předložit k rozhodnutí soudu. Po dodání obžaloby činí uvedená rozhodnutí soud (Doc. JUDr. JELÍNEK Jiří, Csc., a kolektiv, Trestní řád, zák.č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním ve znění pozdějších předpisů, § 73b, znění podle právního stavu k 1.10. 2006,).

7.10 Stížnost proti rozhodnutí o vazbě

- Proti rozhodnutí o vazbě (§ 68, § 69, § 71 odst. 2 až 5, § 72, § 73 a § 73a tr.řádu) je přípustná stížnost.
- Odkladný účinek má pouze stížnost státního zástupce proti rozhodnutí o propuštění obviněného z vazby a stížnost stran proti rozhodnutí o přapadnutí peněžitě záruky státu. Byl-li však státní zástupce při vyhlášení takového rozhodnutí přítomen, má jeho stížnost odkladný účinek jen tehdy, byla-li podána ihned po vyhlášení rozhodnutí, jde-li o propuštění z vazby po vyhlášení zprošťujícího rozsudku, má stížnost státního zástupce odkladný účinek jen tehdy, podal-li státní zástupce také odvolání proti rozsudku (Doc. JUDr. JELÍNEK Jiří, Csc., a kolektiv, Trestní řád, zák.č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním ve znění pozdějších předpisů, § 74, znění podle právního stavu k 1.10. 2006,).

8 Zásady pro umíst'ování osoby omezené na osobní svobodě do policejní cely

Umístění osoby do policejní cely má povahu tzv. bezprostředního zásahu, jemuž nepředchází žádné formalizované správní řízení. Vzhledem k tomu, že zde dochází k významnému zásahu do lidských práv a svobod, zejména osobní svobody a

nedotknutelnosti osoby a jejího soukromí, lze takové omezení provádět pouze z důvodů a za podmínek stanovených zákonem, (MATES P., ČECHMÁNEK B., HROMÁDKA M., KRAMÁŘ K., RAJMAN J., Policejní právo, právní předpisy a komentáře, 1.4. 2006).

V tomto případě se jedná o skutečně prvotní a dlouhodobé omezení osobní svobody fyzické osoby, kterému předchází naplnění skutkové podstaty pro toto omezení osobní svobody a jedná se o umístění osoby v policejní cele, které je upraveno v § 26, 27, 28, 29, 30, 31, a 32 zák.č. 283/1991 Sb., o Policii ČR.

Policejní celou se rozumí, cela pro krátkodobé (*v součtu 6 hodin*) nebo více hodinové umístění osoby, o jejímž zřízení bylo rozhodnuto příslušným služebním funkcionářem ve smyslu *čl. 3 ZP PP č. 158/2004* o policejních celách. Do policejní cely Policie ČR je osoba přijímána na základě policejního orgánu na dobu nejdéle :6 hodin, 24 hodin, 48 hodin, 72 hodin.

Do policejní cely Policie ČR je osoba přijímána na základě policejního orgánu na dobu nejdéle : 6 hodin, 24 hodin, 48 hodin, 72 hodin.

- Do policejní cely lze umístit pouze osobu omezenou na svobodě postupem policisty případně policejního orgánu.
- Při předání osoby omezené na svobodě k umístění do policejní cely předloží předávající policista dozorčí službě, nebo policistovi pověřeného ostrahou policejní cely následující písemnosti :
 - u zadržené osoby příslušný protokol o zadržení (*MV č.skl. 530 nebo 530A*)
 - u zatčené osoby protokol o zatčení (*MV č.skl. 530B*)
 - u zajištěné nebo předvedené osoby úřední záznam (*MV č. Skl. 598*).
- Je-li osoba, která má být umístěna v policejní cele zjevně pod vlivem alkoholických nápojů, léků nebo jiných návykových látek, nebo je-li zraněna, předloží předávající policista společně s písemností uvedenou v odstavci 2) i písemné vyjádření lékaře, zda osoba může být umístěna v policejní cele, v opačném případě policista zajišťující policejní cely převzetí osoby odmítne.
- Policista vykonávající ostrahu policejní cely se před umístěním osoby do policejní cely přesvědčí zda tato nemá u sebe věci, kterými by mohla ohrozit

zdraví nebo život vlastní nebo jiné osoby a to i v případech, kdy u této osoby byla provedena osobní prohlídka v rámci úkonu, kterým byla omezena na svobodě, obdobně postupuje i v případech, kdy je osoba do policejní cely vrácena.

- O umístění osoby do policejní cely, dodržování stanoveného režimu, vydání a vrácení, případně propuštění, podávání stravy vede policista pověřený ostrahou policejní cely přesné záznamy v příslušných služebních pomůckách.
- Policista pověřený výkonem ostrahy policejní cely plně odpovídá za to, že všechny úkony, které jsou v průběhu umístění osoby v policejní cele prováděny, zejména vydávání a vrácení osoby do policejní cely, vstup dalších osob do policejní cely, propuštění osoby a další, budou provedeny způsobem stanoveným *ZP PP č. 158/2004*, včetně administrativních náležitostí.
- Policista vykonávající ostrahu policejní cely rovněž sleduje průběh zákonné lhůty pro omezení osobní svobody a pokud by hrozilo překročení této lhůty, vyrozumí o této skutečnosti toho, kdo o omezení osobní svobody rozhodl nebo státního zástupce, který vykonává dozor.

Do policejních cel dle § 26 zák.č. 283/1991 Sb. o Policii ČR lze umístit osoby, které byly omezeny na osobní svobodě (jak je již uvedeno výše „omezení osobní svobody“).

- Policista je oprávněn osobu zajištěnou podle § 14 a 15 umístit do policejní cely zřízené pro tento účelu policejního útvaru.
- Policista je dále oprávněn umístit do cely i osobu, která
 - byla zadržena (*§ 75 a 76 trestního řádu*)
 - byla zatčena (*§ 69 trestního řádu*)
 - má být dodána do výkonu trestu odnětí svobody (*§ 321 odst. 3 trestního řádu*)
 - byla policistou převzata k provedení procesních úkonů z vazby nebo z výkonu trestu odnětí svobody
 - byla předvedena podle § 13 odst. 5 a nelze-li jinak zajistit provedení úkonů uvedených v § 13 odst. 7 zák.č. 283/1991 Sb. o Policii ČR, (§ 26 odst. 1,2 zák.č. 283/1991 Sb., o policii České republiky).
- Před umístěním osoby do cely odebere policista této osobě věci, kterými by

mohla ohrozit zdraví nebo život vlastní nebo jiné osoby. Pro odebrání zdravotních pomůcek, jejichž odnětí způsobuje psychickou nebo fyzickou újmu, musí být zvláštní důvod.

- Policista sepíše seznam odebraných věcí, který podepíše spolu s osobou umístěnou do cely. Při propuštění osoby z cely jí odebrané věci vrátí proti podpisu, (§ 27 odst. 1,2 zák.č. 283/1991 Sb., o policii České republiky).
- Do cely se vždy umísťují odděleně osoby
 - různého pohlaví,
 - mladší 18 let a dospělé,
 - zadržené (§ 75 a 76 trestního řádu.) nebo zatčené (§ 69 trestního řádu.) u nichž lze předpokládat, že proti nim bude vedeno společné trestní řízení nebo jejich trestní věci spolu souvisejí,
 - které se chovají agresivně.
- Osobu, která je zjevně pod vlivem alkoholických nápojů, léků nebo jiných návykových látek, lze umístit do cely jen tehdy, pokud lékař po provedeném vyšetření neshledá důvody pro její umístění na protialkoholní záchytné stanice nebo ve zdravotnickém zařízení anebo pokud po provedeném ošetření již nebude důvod pro její přijetí do protialkoholní záchytné stanice nebo zdravotnického zařízení (§ 8 zákona ČNR č. 37/1989 Sb. A § 2 vyhlášky Ministerstva zdravotnictví a sociálních věcí ČSR č. 187/1989 Sb., kterou se provádí zákon o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi.).
- Zjistí-li policista, že osoba, která má být umístěna v cele, je zraněna nebo upozorní-li tato osoba na svou závažnější chorobu anebo je důvodné podezření, že tato osoba takovou chorobou trpí, zajistí její lékařské ošetření a vyžádá vyjádření lékaře, zda osoba může být umístěna v cele.
- Cela musí být hygienicky nezávadná a musí odpovídat účelu podle § 26.
- V cele nesmějí být předměty, které by mohly být zneužity k ohrožení života a zdraví umístěné osoby nebo policisty, (§ 28 odst. 1 až 3 zák.č. 283/1991 Sb., o policii České republiky).
- Nemá-li osoba dostatečný oděv nebo má-li oděv hygienicky závadný, zapůjčí jí oděv policejní útvar, u kterého je cela zřízena, (§ 30, zák.č. 283/1991 Sb., o policii České republiky).

- Strava se osobě poskytuje zpravidla každých 6 hodin od omezení osobní svobody, (§ 31, zák.č. 283/1991 Sb., o policii České republiky).
- Jestliže osoba umístěná v cele onemocní, ublíží si na zdraví, či se pokusí o sebevraždu, policista, který vykonává ostrahu cely, učiní potřebná opatření směřující k ochraně jejího života a zdraví, zejména jí poskytne první pomoc a přivolá lékaře, od něhož vyžádá stanovisko k dalšímu setrvání osoby v cele nebo o jejím umístění ve zdravotnickém zařízení.
- O případech uvedených v odstavci 1, jakož i v případě úmrtí osoby umístěné v cele, policista bezodkladně vyrozumí svého nadřízeného, ten neprodleně vyrozumí příslušného státního zástupce. V případě úmrtí je policie povinna oznámit tuto skutečnost blízkým zemřelému uvedených v § 12 odst. 3, pokud jsou známy, (§ 32 odst. 1, 2, zák.č. 283/1991 Sb., o policii České republiky).

Osoby umístované do policejní cely ve smyslu § 26 zákona č. 283/91 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů mají svá zákonem stanovená práva a povinnosti:

8.1 Práva a povinnosti osob umístěných do cel

Právo na zdravotní péči :

V rozsahu a za podmínek stanovených zákonem o péči a zdraví lidí s přihlédnutím k omezením vyplývajících z účelu umístění (*lékařské prohlídky na vlastní žádost, detox., zjevné zranění apod.*). Proto v případě, že bude zjištěno, nebo dle sdělení osoby umístěné v cele, se vyskytnou zdravotní problémy, bude mu poskytnuto lékařské ošetření. V případě předepsaných léků, tyto budou podány dle pokynů lékaře.

Právo na poskytnutí stravy a spánek :

- V průběhu umístění bude osobě poskytnuta strava a to každých 6 hodin od omezení osobní svobody.
- Osoba umístěná v cele má právo na nepřetržitý osmihodinový čas ke spánku (*při umístění na dobu 24 hodin a více*) a provedení základní hygieny.

Právo na ochranu osobnosti :

- V policejní cele nesmí být ponižována lidská důstojnost, nesmí na ni být činěn fyzický ani psychický nátlak.
- Osoba má právo na ochranu své osobnosti před neoprávněným násilím, jakýmikoliv urážkami nebo výhrůzkami.

Právo stížnosti :

Kdykoliv v době pobytu v policejní cele má osoba možnost podávat návrhy, podněty a stížnosti. Toto právo nesmí být nijak omezeno.

Povinnost podrobit se prohlídce :

- Tento úkon provádí vždy osoba stejného pohlaví.
- Věci převezme dle seznamu vyhotoveného policejním orgánem policistapolicejní cely (*policista provádějící ostrahu policejní cely*). Pokud u ní budou prohlídkou dodatečně nalezeny další věci, kterými by mohla ohrozit zdraví nebo život svůj nebo jiné osoby, provede eskortující policejní orgán dodávající osobu do policejní cely zaevidování nalezených věcí do dodatku k protokolu, jehož správnost a úplnost stvrdí osoba umístěvaná do policejní cely svým podpisem. Seznam rovněž podepíše eskortující policejní orgán. Věci budou zapečetěny a uloženy do úschovy. V případě propuštění osoby jí budou opět dle seznamu a proti podpisu vráceny. V případě rozhodnutí soudu o jejím vzetí do vazby, bude osoba se svými věcmi eskortována do určené vazební věznice, kde věci budou dle seznamu předány tamní Vězeňské službě České republiky.
- Po prohlídce je osobě možno zapůjčit čistý oděv a obuv. Může si však ponechat oděv svůj, pokud splňuje hygienická kritéria.

Povinnost chovat se slušně :

- Uposlechnout příkazů a pokynů policejních orgánů provádějících ostrahu policejních cel a těmito se řídit.
- Neprodleně nahlásit policejním orgánům vykonávajícím dozor nad celamizávy, které vzniknou při pobytu v cele.
- Udržovat pořádek na cele, neničit její zařízení.

9 Vztah ke státním zastupitelstvím a k soudům

Policejní orgán, který zajistil osobu podle některého shora uvedených důvodů je povinen se řídit v přípravném řízení pokyny státního zástupce a v řízení před soudem soudce. Z toho vyplývají i předepsané vztahy ke státním zastupitelstvím a k soudům.

Vztah ke státním zastupitelstvím :

- Pokyny policejním orgánům k předvedení osob omezených na svobodě k provedení procesních úkonů vydávají státní zástupci cestou příslušných operačních středisek útvarů Policie ČR.
- Informace o podání návrhu na vzetí do vazby osoby podezřelé nebo obviněné je státním zástupcem předávána útvaru, který zajišťuje ostrahu policejní cely rovněž cestou příslušného operačního střediska.

Vztah k soudům :

- Pokyn policejnímu orgánu k předvedení zadržené osoby k rozhodnutí o návrhu na vzetí do vazby soudci vydávají cestou příslušných operačních středisek útvarů Policie ČR.
- Je-li zadržená osoba vzata rozhodnutím soudce do vazby a není-li s příkazem k přijetí do vazby doručeno i usnesení soudu, požádá policista zajišťující ostrahu eskortu osoby tohoto soudce o stejnopis protokolu o výsledku obviněného soudcem obsahující jeho rozhodnutí o vzetí do vazby vlastnoručně podepsaný všemi stranami.
- Je-li ve zkráceném přípravném řízení soudem rozhodnuto o výkonu trestu obviněného, požádá policista zajišťující eskortu soudce o nařízení výkonu trestu ve třech výtiscích.

10 Vydání a odnětí věci

Povinnost k předložení věci nebo k vydání věci postihuje kohokoli, kdo takovou věc má u sebe. Výzva jak k předložení, tak i k vydání má procesní formu opatření. Povinnosti k vydání věci zásadně nepodléhají jen osoby vyňaté z pravomoci orgánů činných v trestním řízení, (JELÍNEK Jiří).

Předmětem zajištění jsou nejen peníze, které jsou výnosem (příjmem) z trestné činnosti, ale i peníze, které byly určeny ke spáchání trestného činu nebo k jeho spáchání byly užity, a to bez ohledu na to, kdo je jejich vlastníkem. Peníze, které byly určeny ke spáchání trestného činu nebo byly k jeho spáchání užity, jsou často příjmem z předcházející trestné činnosti. Jejich zařazení do výčtu předmětu zajištění má bránit jejich opětovnému použití k páčání další trestné činoosti. Zajištění účtu u banky je procesní prostředek, který působí také preventivně, (JELÍNEK).

Podstatou úkonů směřujících k zajištění nemovitosti je zákaz dispozice se zajištěnou nemovitostí a povinnost katastrálního úřadu neprovádět po dobu trvání zajištění vklad do katastru, který by se takové nemovitosti týkal. V usnesení o zajištění se popíše zajištěná nemovitost a jejímu vlastníku se zakáže, aby takovou nemovitost převedl na jiného nebo ji zatížil. Podstatou zajištění jiné majetkové hodnoty je zákaz jakékoli dispozice s takovou majetkovou hodnotou,(JELÍNEK)..

Tento zákon stanoví postup při výkonu rozhodnutí vydaného v trestním řízení o zajištění majetku nebo jeho části a věci vydané nebo odňaté v trestním řízení; nevztahuje se na výkon rozhodnutí o zajištění majetku, jeho části nebo věci, nacházejících se v cizině, (JELÍNEK).

Obecná část

Zajištění majetku jako procesní institut směřující k realizaci trestu propadnutí majetku nebo k dosažení náhrady škody poškozenému, není v našem trestním řízení nijak novým, byť od přijetí dosud platného trestního zákona v roce 1961 se poměrně výrazně změnil názor zákonodárce nejen na důvody ukládání trestu propadnutí majetku, ale i na způsob výkonu rozhodnutí o jeho zajištění, které zpravidla uložení tohoto druhu trestu předchází. Zejména v souvislosti s mezinárodním tlakem proti organizovanému zločinu a jeho nejčastějším projevům, jako je praní špinavých peněz, obchod s lidmi nebo drogová kriminalita se v mezinárodních smluvních dokumentech stále častěji objevují požadavky na účinné odčerpání výnosů z této trestné činnosti. Pro jednotlivé smluvní státy z nich vyplývají požadavky, aby ve vnitrostátním zákonodárství zakotvily takové instituty, které jednak umožní zajistit v rámci výkonu trestní jurisdikce účinný majetkový postih, jednak vytvoří předpoklady pro účinnou mezinárodní spolupráci.

Součástí těchto vnitrostátních legislativních úprav má být i fungující mechanismus zajištění (nebo jak se někdy v mezinárodních dokumentech uvádí „zmrazení“) majetku nacházejícího se na území příslušného státu.

Platný trestní řád zná v současné době 3 důvody pro rozhodnutí o zajištění majetku nebo jeho části:

1. - zajištění nároku poškozeného,
2. - zajištění majetku v souvislosti s ukládáním trestu propadnutí majetku,
3. - zajištění majetku v rámci mezinárodní právní pomoci v trestních věcech.

I když shora uvedené instituty sledují různé cíle, jejich obsah je shodný. Rozhodnutím zajistit, či zmrazit celý majetek obviněného nebo jeho část a předejít tak jeho zničení, poškození, zmenšení nebo zcizení. Přesto zákon obsah těchto institutů formuluje odlišně. Nejedná se ovšem o hluboký záměr zákonodárce, ale spíše o jeho nedůslednost. Co je naopak obsahu těchto institutů společné, je rámcovost a obecnost právní úpravy, postupu při výkonu rozhodnutí o zajištění majetku a neexistence subjektu stojícího mimo okruh orgánů trestního řízení, který by kvalifikovaně prováděl správu zajištěného majetku.

Nejpropracovanější je v současné době právní úprava obsahu zajištění nároku poškozeného. Důsledky rozhodnutí o zajištění majetku nebo jeho části jsou v § 47 trestního řádu popsány takto:

- dotčené části zajištěného majetku se popíše a obviněnému se zakáže s nimi nakládat,
- movité věci se zpravidla uloží do úschovy soudu,
- týká-li se rozhodnutí nemovitosti, jeho opis se doručí příslušnému katastrálnímu úřadu,
- pohledávek se přikáže dlužníkovi, aby předmět plnění složil do úschovy soudu.

Naproti tomu rozhodnutí podle § 347 trestního řádu, které má umožnit výkon již uloženého nebo očekávaného trestu propadnutí majetku, má pokud jde o obsah institutu zajištění tyto důsledky:

- po dobu zajištění jsou neúčinné veškeré právní úkony obviněného, které se týkají zajištěného majetku, vyjímaje úkony směřující k odvrácení bezprostředně hrozící

škody,

- kdo má u sebe věci, na které zajištění dopadá, je povinen to oznámit soudu nebo státnímu zástupci.

Na uvedené ustanovení navazuje § 349a trestního řádu, který byl do trestního řádu zařazen novelou, provedenou zákonem č. 265/2001 Sb., s účinností od 1.1.2002.

Podle něj soud (státní zástupce):

- vyrozumí o zajištění toho, kdo eviduje vlastníky nebo držitele věci, na níž se zajištění vztahuje,
- vyrozumí okresní úřad v jehož obvodu odsouzený má nebo měl poslední bydliště, a vyzve je, aby mu neprodleně oznámily, pokud zjistí, že se s věcmi nakládá tak, že hrozí zmaření nebo ztížení výkonu trestu propadnutí majetku,
- jde-li o peněžní prostředky na účtu nebo o cenné papíry, rozhodne o jejich zajištění podle § 79a až 79c trestního řádu,
- pokud hrozí nebezpečí, že se zajištěnou věcí nebo jejich souborem bude nakládáno tak, že bude zmařen nebo ztížen výkon trestu propadnutí majetku, soud, resp. státní zástupce vyzve k jejich vydání nebo přikáže jejich odnětí.

V rámci mezinárodní spolupráce v trestních věcech přichází v úvahu buď rozhodnutí o tzv. předběžném zajištění majetku k žádosti cizího státu (§ 384 odst. 2 tr. řádu), nebo o uznání a výkonu výroku cizozemského soudu o propadnutí majetku nebo o jeho předběžném zajištění. Obsah zajištění zákon v obou případech výslovně neupravuje (omezuje se na rámcovou úpravu postupu předcházejícího vydání takového rozhodnutí odkazem na analogické užití pravidel o řízení o zabránění věci). Lze předpokládat, že soud při výkonu takového rozhodnutí bude postupovat analogicky podle ustanovení o zajištění majetku pro účely vnitrostátního řízení (§ 347 a násl. tr. řádu).

Z uvedeného stručného přehledu je zřejmé, že jen u zajištění nároku poškozeného zákon obviněnému výslovně ukládá povinnost zdržet se jakéhokoliv nakládání se zajištěným majetkem (u zajištění majetku v souvislosti s jeho propadnutím se omezuje jen na neúčinnost právních úkonů obviněného). Zatímco u zajištění nároku poškozeného zákon předpokládá, že movité věci se fakticky předají do úschovy soudu, u druhého typu zajištění to předpokládá pouze výjimečně, za přistoupení dalších

podmínek. Přitom si lze představit úpravu zcela odlišnou. Zajištění nároku poškozeného totiž postihuje majetek nebo tu jeho část obviněného, aniž by zde musela být nějaká souvislost mezi původem zajištěného majetku a trestnou činností. Lze tedy zajišťovat i zcela legálně nabytý majetek. Je zřejmé, že soud, resp. státní zástupce přikročí v prvé řadě k zajištění těch částí majetku, kterými lze jednoduše nárok poškozeného uspokojit (peněžní hotovost, peníze na účtu v bance, cenné papíry, nemovitosti) a jen zcela výjimečně budou předmětem zajištění movité věci. Pokud jde o první uvedené majetkové hodnoty, i když to zákon výslovně neřeší, patrně v těchto případech bude soud a státní zástupce postupovat analogicky podle § 349a odst. 2 trestního řádu.

Zcela nedostatečná je ovšem právní úprava správy věcí, na které se zajištění vztahuje. Zatímco právní úprava týkající se zajištění peněz (na hotovosti i na účtu v bance) nebo cenných papírů vcelku vyhovuje, jinak je to u věcí movitých a nemovitých. Jde-li o nemovitosti, zákon sice ukládá soudu povinnost vyrozumět o zajištění příslušný katastrální úřad, avšak chybí odpovídající návaznost v katastrálním zákonu. Katastrální úřad ani poté, co byl vyrozuměn o zajištění, nemá výslovnou povinnost toto oznámení evidovat tak, aby je mohl vzít v úvahu v případném dalším řízení o povolení vkladu do katastru nemovitostí a chybí i výslovná povinnost odmítnout provedení vkladu z právního úkonu týkajícího se takové nemovitosti (tu je třeba dovozovat z obecných ustanovení o neplatnosti právních úkonů). Pokud jde o věci movité, vedle úpravy obsažené v trestním řádu neexistuje žádná další právní norma, která by postup při převzetí a správě zajištěných movitých věcí upravovala. Plně zde proto platí princip zakotvený v § 315 odst. 1 trestního řádu, že rozhodnutí vykonává ten orgán, který rozhodnutí učinil. Je však jasné, že správa zajištěných věcí nepatří k základním úkolům žádného orgánu trestního řízení a navíc podle povahy zajištěné věci se může jednat o činnost vyžadující zvláštní odborné znalosti. Do přijetí zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, správu zajištěných movitých věcí jako tzv. „prozatimní správu“ vykonávaly okresní úřady. Přijetí zmíněné zákonné právní úpravy provázela teze, že stát zajišťuje prostřednictvím těchto orgánů pouze správu a nakládání s majetkem, který je ve vlastnictví státu, nikoliv např. správu majetku, který stát zajistil a který s určitou mírou pravděpodobnosti se v průběhu dalšího řízení majetkem státu může stát. Jako organizačně a finančně neschůdné zároveň nebyly akceptovány návrhy, aby byly vytvořeny nové zvláštní instituce nebo subjekty, které by (třeba i na komerční bázi)

výlučně zajišťovaly správu zajištěného majetku (např. určitá analogie správců konkurzní podstaty). Praxe ovšem ukazuje, že touto otázkou je třeba se opětovně velmi vážně zabývat, a to ještě před předložením návrhu rekodifikace trestního práva.

Důvody takového řešení jsou již naznačeny shora. Je zřejmé, že výkon rozhodnutí státu v jeho prospěch musí provádět nebo zajišťovat stát. Analogicky, jako platný zákon upravuje příslušnost organizačních složek státu k převzetí majetku, který se např. pravomocným vyslovením trestu propadnutí majetku stal jeho vlastnictvím, by bylo možné jejich působnost vztáhnout i na správu zajištěného majetku. Z pohledu zájmů státu je takové řešení organizačně i ekonomicky nenáročné (síť těchto organizačních složek státu již existuje, plošně pokrývá celé území státu a má potřebné odborné personální vybavení).

10.1 Povinnost k vydání věci

- Kdo má u sebe věc důležitou pro trestní řízení, je povinen ji na vyzvání předložit soudu, státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, je-li ji nutno pro účely trestního řízení zajistit, je povinen věc na vyzvání těmito orgány vydat. Při vyzvání je třeba ho upozornit na to, že nevyhoví-li výzvě, může mu být věc odňata, jakož i na jiné následky nevyhovění (§ 66 trestního řádu).
- Povinnost podle odstavce 1 se nevztahuje na listinu, jejíž obsah se týká okolnosti, o které platí zákaz výslechu, ledaže došlo k zproštění povinnosti zachovat věc v tajnosti nebo k zproštění povinnosti mlčenlivosti (§ 99 trestního řádu).
- Vyzvat k vydání věci je oprávněn předseda senátu, v přípravném řízení státní zástupce nebo policejní orgán, (Doc. JUDr. JELÍNEK Jiří, Csc., a kolektiv, Trestní řád, zák.č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním ve znění pozdějších předpisů, § 78, znění podle právního stavu k 1.10. 2006,).

10.2 *Odnětí věci*

- Nebude-li věc důležitá pro trestní řízení na vyzvání vydána tím, kdo ji má u sebe, může mu být na příkaz předsedy senátu a v přípravném řízení na příkaz státního zástupce nebo policejního orgánu odňata. Policejní orgán potřebuje k vydání takového příkazu předchozí souhlas státního zástupce
- Nevykoná-li orgán, který příkaz k odnětí věci vydal, odnětí věci sám, provede se na podkladě příkazu policejní orgán.
- Bez předchozího souhlasu uvedeného v odstavci 1 může být příkaz policejním orgánem vydán jen tehdy, jestliže nelze předchozího souhlasu dosáhnout a věc nesnese odkladu.
- K odnětí věci se podle možnosti přibere osoba, která není na věci zúčastněna.
- Protokol o vydání a odnětí věci musí obsahovat též dostatečně přesný popis vydané nebo odňaté věci, který by umožnil její totožnost.
- Osobě, která věc vydala nebo jí byla věc odňata, vydá orgán, který úkon provedl, ihned písemné potvrzení o převzetí věci nebo opis protokolu, (Doc. JUDr. JELÍNEK Jiří, Csc., a kolektiv, Trestní řád, zák.č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním ve znění pozdějších předpisů, § 79, znění podle právního stavu k 1.10. 2006,).

10.3 *Zajištění peněžních prostředků na účtu u banky*

- Nasvědčují-li zjištěné skutečnosti tomu, že peněžní prostředky na účtu u banky jsou určeny ke spáchání trestného činu nebo k jeho spáchání byly užity, nebo jsou výnosem z trestné činnosti, může předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce nebo policejní orgán rozhodnout o zajištění peněžních prostředků na účtu a případně též peněžních prostředků dodatečně došlých na účet, vztahuje-li se důvod zajištění i na ně, včetně jejich příslušenství. Policejní orgán k takovému rozhodnutí potřebuje předchozí souhlas státního zástupce. Předchozího souhlasu státního zástupce není třeba v naléhavých případech, které nesnesou odkladu. Policejní orgán je v takovém případě povinen do 48 hodin své rozhodnutí předložit státnímu zástupci, který s ním buď vysloví souhlas, nebo je

zruší.

- Rozhodnutí podle odstavce 1 musí být doručeno bance, která vede účet, a poté, co banka zajištění provedla, i majiteli účtu. V rozhodnutí se uvede bankovní spojení, kterým se rozumí číslo účtu a kód banky, a dále peněžní částka v příslušné měně, na kterou se zajištění vztahuje. Zajištění se vztahuje na peněžní prostředky, které byly na účtu v okamžiku, v němž bylo bance doručeno rozhodnutí, až do výše částky uvedené v rozhodnutí o zajištění jejího příslušenství. Převyšuje-li částka uvedená v rozhodnutí zůstatek peněžních prostředků na účtu, vztahuje se zajištění i na peněžní prostředky, které na účet dodatečně došly, a to do výše částky uvedené v rozhodnutí, včetně jejího příslušenství. Nestanoví-li orgán činný v trestním řízení uvedený v odstavci 1 jinak, zakáže se okamžikem doručení rozhodnutí jakákoliv dispozice s peněžními prostředky, které se na účtu nacházejí, až do výše zajištění, s výjimkou výkonu rozhodnutí. Na úhradu pohledávek, které jsou předmětem výkonu soudního nebo správního rozhodnutí, se přednostně použijí peněžní prostředky nedotčené rozhodnutím o zajištění. S peněžními prostředky, na které se vztahuje rozhodnutí o zajištění, lze v rámci výkonu rozhodnutí nakládat jen po předchozím souhlasu předsedy senátu a v přípravném řízení státního zástupce, to neplatí, je-li výkon rozhodnutí prováděn k uspokojení pohledávky státu.
- Jestliže zajištění peněžních prostředků na účtu pro účely trestního řízení již není třeba, nebo zajištění není třeba ve stanovené výši, orgán činný v trestním řízení uvedený v odstavci 1 zajištění zruší nebo je omezí. Policejní orgán v takovém rozhodnutí potřebuje předchozí souhlas státního zástupce. Rozhodnutí o zrušení nebo omezení zajištění je třeba doručit bance a majiteli účtu.
- Majitel účtu, jehož peněžní prostředky na účtu byly zajištěny, má právo kdykoliv žádat o zrušení nebo omezení zajištění. O takové žádosti musí státní zástupce v řízení před soudem předseda senátu neodkladně rozhodnout. Byla-li žádost zamítnuta, může ji majitel účtu, neuvede-li v ní nové důvody, opakovat až po uplynutí 14 dnů od právní moci rozhodnutí.
- Proti rozhodnutí podle odstavců 1, 3 a 4 je přípustná stížnost, (Doc. JUDr. JELÍNEK Jiří, Csc., a kolektiv, Trestní řád, zák.č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním ve znění pozdějších předpisů, § 79a, znění podle právního stavu k 1.10. 2006,).

10.4 Zajištění zaknihovaných cenných papírů

- Rozhodne-li předseda senátu nebo v přípravném řízení státní zástupce o zajištění zaknihovaných cenných papírů, osoba oprávněná k vedení evidence investičních nástrojů podle zvláštního zákona nebo Česká národní banka zřídí jejich majiteli zvláštní účet, na kterém tyto cenné papíry vede.
- V naléhavých případech, které nesnesou odkladu, může o zajištění zaknihovaných cenných papírů rozhodnout též policejní orgán. Do 48 hodin je povinen své rozhodnutí předložit státnímu zástupci, který s ním buď vysloví souhlas, nebo je zruší.
- Okamžikem doručení rozhodnutí o zajištění se zakazuje nakládání s cennými papíry, na které se zajištění vztahuje. Orgán činný v trestním řízení uvedený v odstavcích 1 a 2 může podle povahy a okoností trestného činu, pro který se vede trestní stíhání, v rozhodnutí stanovit, že v důsledku zajištění zaknihovaných cenných papírů nelze vykonávat i další práva.
- Na důvody rozhodnutí o zajištění zaknihovaných cenných papírů, na postup při rozhodování o zajištění a na zrušení nebo omezení zajištění se přiměřeně užije ustanovení § 79a trestního řádu.
- Postup při správě zajištěných zaknihovaných cenných papírů stanoví zvláštní právní předpis, (Doc. JUDr. JELÍNEK Jiří, Csc., a kolektiv, Trestní řád, zák.č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním ve znění pozdějších předpisů, § 79c, znění podle právního stavu k 1.10. 2006,).

10.5 Zajištění nemovitosti

- Nasvědčují-li zjištěné skutečnosti tomu, že nemovitost je určena ke spáchání trestného činu nebo k jeho spáchání byla užita, nebo je výnosem z trestné činnosti, může předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce nebo policejní orgán rozhodnout o zajištění takové nemovitosti. Předchozího souhlasu státního zástupce není třeba v naléhavých případech, které nesnesou odkladu. Policejní orgán je v takovém případě povinen do 48 hodin své rozhodnutí

předložit státnímu zástupci, který s ním buď vysloví souhlas, nebo je zruší. Proti rozhodnutí o zajištění nemovitosti je přípustná stížnost.

- V usnesení o zajištění nemovitosti se zakáže vlastníkovu nemovitosti, aby nakládal s nemovitostí uvedenou v usnesení, zejména se mu zakáže, aby po oznámení usnesení nemovitost převedl na někoho jiného nebo ji zatížil a uloží se mu, aby soudu do 15 dnů od oznámení usnesení sdělil, zda a kdo má k nemovitosti předkupní právo nebo jiné právo, s poučením, že jinak vlastník nemovitosti odpovídá za škodu tím způsobenou. Opis usnesení o zajištění zašle orgán uvedený v odstavci 1 příslušnému katastrálnímu úřadu, a pokud to není zřejmé z usnesení, oznámí mu jméno, příjmení, rodné číslo nebo datum narození a trvalý nebo jiný pobyt vlastníka nemovitosti a pokud zajištění nepostihne veškerý majetek vlastníka nemovitosti, označí nemovitost, jíž se zajištění týká. Státní zástupce zašle příslušnému katastrálnímu úřadu opis rozhodnutí o zrušení zajištění nemovitosti podle odstavce 1.
- Předseda senátu a v přípavném řízení státní zástupce nebo s jeho souhlasem policejní orgán provede v případě nutnosti ohledání nemovitosti a jejího příslušenství, o době a místě ohledání uvědomí vlastníka nemovitosti nebo osobu, která s ním žije ve společné domácnosti, a dále osobu, o níž je známo, že má k nemovitosti práva. Vlastník nemovitosti nebo osoba s ním žijící ve společné domácnosti, a dále osoba, o níž je známo, že má k nemovitosti práva, jsou povinni prohlídku nemovitosti a jejího příslušenství umožnit.
- Pravomocné usnesení o zajištění nemovitosti doručí orgán činný v trestním řízení uvedený v odstavci 1 osobám, o nichž je známo, že mají k nemovitosti předkupní, nájemní nebo jiné právo, dále je doručí finančnímu úřadu a obecnímu úřadu, v jejichž obvodu se nemovitost nachází a v jejichž obvodu má vlastník nemovitosti trvalý nebo jiný pobyt. Rozhodl-li o zajištění nemovitosti předseda senátu, pravomocné usnesení o zajištění nemovitosti se vyvěsí na úřední desce soudu, v přípavném řízení se vhodným způsobem uveřejní u příslušného státního zastupitelství. O nabytí právní moci tohoto usnesení vyrozumí orgán činný v trestním řízení, který rozhodl o zajištění podle odstavce 1, příslušný katastrální úřad.
- Vklad vlastnického nebo jiného práva k zajištěné nemovitosti podle zvláštního právního předpisu lze po vyrozumění příslušného katastrálního úřadu podle odstavce 2 provést jen s předchozím souhlasem orgánu, který rozhodl o zajištění

podle odstavce 1. Návrh na vklad práva týkajícího se zajištěné nemovitosti podle zvláštního právního předpisu před vydáním usnesení o jejím zajištění, o němž dosud nebylo příslušným orgánem pravomocně rozhodnuto, pozbývá své právní účinky ke dni nabytí právní moci usnesení o zajištění této nemovitosti.

- Práva třetích osob k zajištěné nemovitosti lze uplatnit podle zvláštního právního předpisu. Se zajištěnou nemovitostí lze v rámci výkonu rozhodnutí nakládat jen po předchozím souhlasu soudce a v přípravném řízení státního zástupce, to neplatí, je-li výkon rozhodnutí prováděn k uspokojení pohledávky státu.
- Jestliže zajištění nemovitosti pro účely trestního řízení již není nutné, nebo zajištění nemovitosti není nutné ve stanoveném rozsahu, orgán činný v trestním řízení uvedený v odstavci 1 zajištění zruší nebo je omezí. Policejní orgán k takovému rozhodnutí potřebuje předchozí souhlas státního zástupce. Proti rozhodnutí o zrušení nebo omezení zajištění je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek.
- Vlastník nemovitosti, která byla zajištěna, má právo kdykoli žádat o zrušení nebo omezení zajištění. O takové žádosti musí státní zástupce a v řízení před soudem předseda senátu bezodkladně rozhodnout. Byla-li žádost zamítnuta, může ji vlastník nemovitosti, neuvede-li v ní nové důvody, opakovat až po uplynutí 14 dnů od právní moci rozhodnutí. Proti tomuto rozhodnutí je přípustná stížnost.
- Postup při správě zajištěné nemovitosti stanoví zvláštní právní předpis, (Doc. JUDr. JELÍNEK Jiří, Csc., a kolektiv, Trestní řád, zák.č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním ve znění pozdějších předpisů, § 79d, znění podle právního stavu k 1.10. 2006,).

10.6 Zajištění jiné majetkové hodnoty

- Nasvědčují-li zjištěné skutečnosti tomu, že jiná majetková hodnota, než která je uvedena v § 78 až 79d trestního řádu, je určena ke spáchání trestného činu nebo k jeho spáchání byla užita, nebo je výnosem z trestné činoosti, může předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce nebo policejní orgán rozhodnout o zajištění majetkové hodnoty. Policejní orgán k takovému rozhodnutí potřebuje

předchozí souhlas státního zástupce. Policejní orgán je v takovém případě povinen do 48 hodin své rozhodnutí předložit státnímu zástupci, který s ním buď vysloví souhlas, nebo je zruší. Proti rozhodnutí o zajištění nemovitosti je přípustná stížnost. Předchozího souhlasu státního zástupce není třeba v naléhavých případech, které nesnesou odkladu. Policejní orgán je v takovém případě povinen do 48 hodin své rozhodnutí předložit státnímu zástupci, který s ním buď vysloví souhlas, nebo je zruší. Proti rozhodnutí o zajištění majetkové hodnoty je přípustná stížnost.

- V usnesení o zajištění majetkové hodnoty se zakáže jejímu majiteli, aby nakládal s majetkovou hodnotou uvedenou v usnesení a aby po oznámení usnesení převedl jinou majetkovou hodnotu na někoho jiného nebo ji zatížil. V usnesení o zajištění jiné majetkové hodnoty lze omezit také výkon dalších práv souvisejících se zajištěnou majetkovou hodnotou, je-li to zapotřebí pro účely zajištění. Dále se majiteli jiné majetkové hodnoty uloží, aby předsedovi senátu do 15 dnů od oznámení usnesení sdělil, zda a kdo má k jiné majetkové hodnotě předkupní nebo jiné právo, s poučením, že jinak majitel jiné majetkové hodnoty odpovídá za škodu tím způsobenou. V usnesení o zajištění jiné majetkové hodnoty se její majitel vyzve k vydání všech listin, jejichž předložení je nutné k uplatnění určitého práva k zajištění jiné majetkové hodnoty, s upozorněním na následky nevyhovění takové výzvě ve stanovené lhůtě (§ 66, § 79 trestního řádu). Tyto listiny se sepíší a složí do úschovy u soudu.
- Usnesení o zajištění jiné majetkové hodnoty oznámí orgán činný v trestním řízení, který rozhodl o zajištění podle odstavce 1, rovněž dlužníku majitele, jiné majetkové hodnoty a uloží mu aby místo plnění majiteli jiné majetkové hodnoty složil předmět plnění do úschovy soudu nebo na místo určené orgánem činným v trestním řízení uvedených v odstavci 1. Složením předmětu plnění do úschovy soudu nebo na určené místo dlužník svůj závazek v rozsahu poskytnutého plnění. Usnesení o zajištění jiné majetkové hodnoty se dlužníku oznámí dříve než jejímu majiteli.
- Orgán činný v trestním řízení, který rozhodl o zajištění podle odstavce 1, vyrozumí o tomto rozhodnutí bezodkladně orgán, který podle zvláštních právních předpisů vede evidenci vlastníků nebo držitelů jiné majetkové hodnoty, která byla zajištěna, a územní pracoviště Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, v jehož obvodu má majitel jiné majetkové hodnoty trvalý nebo

jiný pobyt, pokud má majitel jiné majetkové hodnoty takový pobyt v cizině, vyrozumí o zajištění jiné majetkové hodnoty územní pracoviště Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, v jehož obvodu se zajištěná jiná majetková hodnota nachází. Příslušný orgán činný v trestním řízení zároveň tyto orgány vyzve, aby pokud zjistí, že se se zajištěnou jinou majetkovou hodnotou nakládá tak, že hrozí zmaření nebo ztížení účelu jejího zajištění, mu tuto skutečnost neprodleně oznámily.

- Je-li k převodu nebo k zřízení práva k zajištěné jiné majetkové hodnotě nutný zápis do evidence vedené podle zvláštních předpisů, lze po vyrozumění provedeném podle odstavce 4 takový zápis provést jen s předchozím souhlasem orgánu, který o zajištění podle odstavce 1 rozhodl. Se zajištěnou jinou majetkovou hodnotou lze v rámci výkonu rozhodnutí nakládat jen po předchozím souhlasu předsedy senátu a v přípravném řízení státního zástupce, to neplatí, je-li výkon rozhodnutí prováděn k uspokojení pohledávky státu.
- Práva třetích osob k zajištění jiné majetkové hodnoty lze uplatnit podle zvláštního právního předpisu.
- Na zrušení nebo omezení zajištění jiné majetkové hodnoty se obdobně užije § 79d odstavce 7 a 8 trestního řádu.
- Postup při správě zajištěné jiné majetkové hodnoty stanoví zvláštní právní předpis, (Doc. JUDr. JELÍNEK Jiří, Csc., a kolektiv, Trestní řád, zák.č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním ve znění pozdějších předpisů, § 79e, znění podle právního stavu k 1.10. 2006,).

10.7 Zajištění náhradní hodnoty

Nelze-li dosáhnout vydání věci (§ 78 a § 79 trestního řádu) nebo nelze-li zajistit peněžní prostředky na účtu (§ 79a a § 79b trestního řádu), zaknihované cenné papíry (§ 79 c trestního řádu), nemovitost (§ 79d trestního řádu) nebo k jeho spáchání byly užity, nebo jsou výnosem z trestné činnosti, může být místo nich zajištěna náhradní hodnota, která odpovídá, byť jen z části, jejich hodnotě, přitom se postupuje obdobně podle příslušných ustanovení upravujících jejich vydání, odnětí nebo zajištění dle § 78 až 79e trestního řádu, (Doc. JUDr. JELÍNEK Jiří, Csc., a kolektiv, Trestní řád,

zák.č.141/1961 Sb., o trestním řízení soudním ve znění pozdějších předpisů, § 79f, znění podle právního stavu k 1.10. 2006,).

10.8 Vrácení a další nakládání s věcí a jinou majetkovou hodnotou

- Není-li věc, která byla podle § 78 trestního řádu vydána nebo podle § 79 trestního řádu odňata, k dalšímu řízení už třeba a nepřichází-li v úvahu její propadnutí nebo zabrání, vrátí se tomu, kdo ji vydal nebo komu byla odňata. Jestliže na ni uplatňuje právo osoba jiná, vydá se tomu, o jehož právu na věc není pochyb. Při pochybnostech se věc uloží do úschovy a osoba, která si věc činí nárok, se upozorní, aby jej uplatnila v řízení ve věcech občanskoprávních. Pokud osoba, která má na věc právo, ji přes opakovanou výzvu nepřevzme, bude věc prodána a částka za ni utržená bude uložena do úschovy soudu. Na prodej se užije přiměřeně předpisu o soudním prodeji zabavených movitých věcí.
- Je-li nebezpečí, že se věc, která nemohla být vrácena nebo vydána podle odstavce 1, prodá se a částka za ní stržená se uloží do úschovy soudu. Na prodej se užije přiměřeně předpisů o soudním prodeji zabavených movitých věcí.
- Rozhodnutí podle odstavců 1 a 2 činí předseda senátu, v přípravném řízení státní zástupce nebo policejní orgán. Proti rozhodnutí o vrácení a vydání věci, jakož i o uložení do úschovy, je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek, (Doc. JUDr. JELÍNEK Jiří, Csc., a kolektiv, Trestní řád, zák.č.141/1961 Sb., o trestním řízení soudním ve znění pozdějších předpisů, § 80, znění podle právního stavu k 1.10. 2006,).
- Jestliže byla obviněným vydána nebo mu odňata věc, kterou získal nebo pravděpodobně získal trestným činem, a buď není známo, komu věc patří, nebo není znám pobyt poškozeného, vyhlásí se veřejně popis věci. Vyhlášení se učiní způsobem pro vypátrání poškozeného nejúčelnějším, a to spolu s vyzváním, aby se poškozený přihlásil do šesti měsíců od vyhlášení.

- Uplatnil-li ve lhůtě uvedené v odstavci 1 nárok na věc někdo jiný než obviněný, postupuje se podle § 80 odst. 1 trestního řádu. Jestliže nárok na věc neuplatnil nikdo jiný, vydá se věc, nebo byla-li zatím pro nebezpečí zkázy už prodána, částka za ni stržena obviněnému na jeho žádost, pokud nejde o věc, kterou získal trestným činem. Jde-li o věc, kterou obviněný získal trestným činem, nebo nepožádá-li obviněný o vrácení věci a právo na věc neuplatnil někdo jiný ve lhůtě šesti měsíců po uplynutí lhůty uvedené v odstavci 1 větě druhé, připadá věc do vlastnictví státu, tím není dotčeno právo vlastníka žádat vydání takové věci nebo vydání částky stržené za její prodej.
- Jde-li o věc bezcennou, lze ji zničit i bez předchozího vyhlášení popisu.
- Opatření a rozhodnutí uvedená v odstavcích 1 až 3 činí předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce nebo policejní orgán. Proti usnesení o vydání věci nebo o zničení věci je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek, (Doc. JUDr. JELÍNEK Jiří, Csc., a kolektiv, Trestní řád, zák.č.141/1961 Sb., o trestním řízení soudním ve znění pozdějších předpisů, § 81, znění podle právního stavu k 1.10. 2006,).

Na postup při vrácení peněžních prostředků na účtu,, zaknihovaných cenných papírů, nemovitosti a jiné majetkové hodnoty, které byly zajištěny podle § 79a až 79e trestního řádu a při dalším nakládání s nimi, jakož i na postup při vrácení náhradní hodnoty, která byla zajištěna podle § 79f trestního řádu, a při dalším nakládání s ní, se přiměřeně užije § 80 a 81 trestního řádu, (Doc. JUDr. JELÍNEK Jiří, Csc., a kolektiv, Trestní řád, zák.č.141/1961 Sb., o trestním řízení soudním ve znění pozdějších předpisů, § 81a, znění podle právního stavu k 1.10. 2006,).

11 Zhodnocení

V publikaci redakce JURISTIC autorka předkládá své úvahy ke zlepšení stávající právní úpravy, ve které uvádí :

Odklonům od standardního trestního řízení byla již od jejich zavedení do našeho právního řádu vytýkána řada nedostatků, které se objevily teprve uvedením odklonů do praxe. Reakcí na to byla řada novelizací, které se je snažily odstranit. Poslední velká novelizace trestního řádu účinná od 1. 1. 2002 již obsahuje úpravu, která se z hlediska odklonů zatím jeví když ne jako dokonalá, tak alespoň uspokojivá. Někteří autoři situaci jistě vnímají kriticky a s úpravou v některých věcech nesouhlasí, je však nutné si uvědomit, že často se jednalo pouze o špatný autorův úhel pohledu a zákonodárce velmi dobře věděl, proč na dané podněty nereaguje nebo reaguje jinak, než mu někteří autoři radí a snažil se úpravou odstranit pouze nedostatky, které jimi opravdu byly (BYZOVOVÁ Silvia, Trestní právo, redakce JURISTIC, 26.2. 2003).

Současná zákonná úprava je v podstatě vyhovující, přesto bych navrhla několik změn. Institut podmíněného zastavení trestního stíhání a institut narovnání se mi zdá dobře upraven, ačkoli teprve praxe časem ukáže, zda tomu tak opravdu je. Určitou možností by bylo prohloubit diferenciaci trestných činů u jednotlivých druhů odklonů tak, aby byly používány proporcionálně s přihlédnutím k jejich vhodnosti použití v závislosti na konkrétním druhu případů. U u podmíněného zastavení trestního stíhání bych okruh trestných činů, které lze takto řešit, zachovala a u narovnání by bylo možné konkrétně vyjmenovat trestné činy, které jsou typickým důsledkem konfliktu mezi pachatelem a poškozeným, neboť podstatou narovnání je právě důsledné odčinění následků způsobených poškozenému trestným činem., (BYZOVOVÁ Silvia, Trestní právo, redakce JURISTIC, 26.2. 2003).

Další připomínky mám k trestnímu příkazu. Myslím si, že by bylo vhodné v souladu s doporučením RE č. R (87) 18 odstranit možnost trestu odnětí svobody (i když pouze podmíněného), neboť doporučení se jasně zmiňuje o vyloučení jakéhokoli trestu odnětí svobody a navíc i v případě podmíněného trestu je vždy možnost za splnění stanovených podmínek jeho proměny na nepodmíněný a v tom případě je pachatel zbaven svobody na základě odsouzení trestním příkazem. Další vhodnou možností se mi jeví zúžení okruhu trestních věcí, v nichž je možné trestní příkaz vydat a tím vytvořit

prostor pro použití ostatních druhů odklonů. Docílit takový stav by bylo možné stanovením okruhu trestných činů tak, že vydat trestní příkaz by šlo u trestných činů, za které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje 3 roky. Je třeba podotknout, že tato připomínka se objevila již v původním návrhu novely, ale z mně nepochopitelných důvodů nebyla přijata, (BYZOVOVÁ Silvia, Trestní právo, redakce JURISTIC, 26.2. 2003).

Vzhledem ke stále rostoucí kriminalitě mládeže a připravovanému zákonu o soudnictví nad mladistvými bych ráda i zde navrhla některá řešení odlišná od navrhovaného znění. V případě mladistvých by mělo být využito odklonů co nejširší, proto kladně hodnotím úvahu o zavedení speciální formy odklonu, který by se uplatňoval právě jen v případě mladistvých (odstoupení od trestního stíhání). Aby bylo možné co nejvíce využívat instituty narovnání a podmíněného zastavení trestního stíhání, navrhovala bych možnost tohoto řešení trestní věci bez ohledu na to, o jaký trestný čin se jedná a jak vysoký trest odnětí svobody je za něj možné uložit, (BYZOVOVÁ Silvia, Trestní právo, redakce JURISTIC, 26.2. 2003).

Tento zákon stanoví postup při výkonu rozhodnutí vydaného v trestním řízení o zajištění majetku nebo jeho části a věci vydané nebo odňaté v trestním řízení; nevztahuje se na výkon rozhodnutí o zajištění majetku, jeho části nebo věci, nacházejících se v cizině, (BYZOVOVÁ Silvia, Trestní právo, redakce JURISTIC, 26.2. 2003).

K zadržení lze uvést, že by se vždy mělo jednat o trest nebo prevenci, zaměřenou na převýchovu nebo reintegraci. Trest může být vyneseno podle běžných platných zákonů nebo podle dané právní legislativy. Zpravidla dochází k tomu, že ti kdo se zadrženými přicházejí do přímého styku, na ně obvykle pohlížejí jako na tzv. nepřátele, (S. De ROVER, SLOUŽIT A CHRÁNIT, Mezinárodní výbor Červeného kříže, březen 1998).

.....Zatčení, které je omezením osobní svobody je již dlouho nejběžnějším prostředkem, který státy používají v boji s kriminalitou a při udržování bezpečnosti, (S. De ROVER, SLOUŽIT A CHRÁNIT, Mezinárodní výbor Červeného kříže, březen 1998). V soudobé

situaci, kdy se jako velkou hrozbou stala mezinárodní kriminalita a terorismus, se tato ustanovení přenesla i na okolní státy, které v této problematice spolu úzce spolupracují a začínají být široce uváděna v platnost nejrůznější mezinárodní úmluvy, které danou problematiku řeší, nebo by ji alespoň řešit měli. Je přitom pravděpodobné, že odnětí svobody zůstane jedním z legitimních způsobů, jakým stát uplatňuje svou suverenní autoritu, a to i v budoucnu, (S. De ROVER, SLOUŽIT A CHRÁNIT, Mezinárodní výbor Červeného kříže, březen 1998). Úkol prosazovat dodržování zákona, může při konfliktu přivést příslušníky orgánu prosazující zákon, na opačnou stranu, než kde stojí ostatní příslušníci společnosti. Výsledkem zájmu státu na dodržování zákona je skutečnost, že orgány prosazující zákon mají nejen odpovědnost, ale i pravomoc k tomu, aby zákony státu, jemuž slouží, v případě nutnosti prosadily silou (S. De ROVER, SLOUŽIT A CHRÁNIT, Mezinárodní výbor Červeného kříže, březen 1998), ale pouze v mezích zákona a na základě zákonem stanovených podmínek.

Zbavení osobní svobody je nejširší definice zásahu do svobody pohybu. Patří sem i omezení osobní svobody nezletilých, duševně nemocných, toxikomanů (včetně alkoholiků) a potulujících se osob (S. De ROVER, SLOUŽIT A CHRÁNIT, Mezinárodní výbor Červeného kříže, březen 1998).

12 Techniky a metody šetření

Při oslovení osob jsem jako techniku sběru dat standarizovaný záznamový list (dotazník). Jako metodu analýzy dat jsem zvolil metodu matematicko statistickou. Jedná se o metodu matematicko statistickou a jde především o zjištění právního vědomí.

13 Interpretace výsledků šetření

Hodnocený průzkum měl přinést poznatek, zda se oslovení občané z různých vrstev společenského života, postavení, vzdělání a z rodinného prostředí jsou schopny vyjádřit k položeným otázkám na téma „Zajištění osob a věcí v trestním řízení“. Měl ukázat jaké je právní podvědomí u oslovených subjektů a zda jsou tyto vůbec schopny k dané problematice zaujmout nějaké stanovisko.

Během průzkumu bylo osloveno:

<i>Počet ssubjektů</i>	<i>Ženy</i>	<i>Muži</i>
20	8	12

Úpravu právní legislativy zabývající se zajištěním osob v tr. řízení:

	<i>Ženy</i>	<i>Muži</i>	<i>Celkem</i>
<i>Zpřísnit</i>	2	5	7
<i>Zmírnit</i>	1	3	4
<i>Ponechat</i>	5	4	9

Úprava právní legislativy zabývající se zajištěním věcí v tr. řízení:

	<i>Ženy</i>	<i>Muži</i>	<i>Celkem</i>
<i>Zpřísnit</i>	3	3	6
<i>Zmírnit</i>	2	3	5
<i>Ponechat</i>	3	6	9

Názor na uvedenou právní normu v ČR oproti zemím EU:

	<i>Ženy</i>	<i>Muži</i>	<i>Celkem</i>
<i>Přísnější</i>	1	1	2
<i>Mírnější</i>	1	3	4
<i>Stejná</i>	2	7	9
<i>Nevím</i>	4	1	5

Z hodnocení průzkumu vyplývá, že většina dotázaných fyzických osob má vysoké právní vědomí v otázkách zajištění jak osob, tak i věcí v trestním řízení. Jedná se o fyzické osoby z různých vrstev společenského života. Jeho výsledkem je, že takřka polovina, 55 % dotázaných, se do jisté míry osobně setkala s právní legislativou zaštiťující práva a povinnosti při zajištění osob a věcí v trestním řízení. Také je z tohoto průzkumu patrné, že většina dotázaných, 75 %, je se současnou právní legislativou v podstatě spokojena a pouze nízké procento, 20 % dotázaných, by ji zmírnila a pouhých 5 % by si přála její zpřísnění. Z vlastní 15-ti leté zkušenosti u Policie České republiky, jak jsem se zmínil v úvodu, mohu potvrdit a domnívám, že nejsem daleko od pravdy, když uvedu, že osoby, které jsou permanentně v konfliktu s právem by uvítaly zmírnění současné právní normy týkající se trestního řízení. Naopak osoby a především orgány činné v trestním řízení by uvítali její radikální zpřísnění. Nakonec osoby, které s touto právní úpravou nepřijdou do styku, nebo s ní přijdou do styku pouze okrajově se domnívají, že současná právní legislativa týkající se trestního řízení je dostačující.

14 Závěr

Právní úprava této problematiky v sobě skrývá mnoho sporných otázek, plynoucích patrně z toho, že si zákonodárce neuvědomil všechny důsledky tzv. Velké novely trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb., především toho, že součástí trestního řízení se stal i postup před zahájením trestního stíhání (tzv. prověřování). Jak bylo vyloženo při provádění zadržení, lze narazit na celou řadu problémů. Jedním z nich jsou lhůty, které jsou často velice limitující v ohledech od prvotního omezení osobní svobody, přes návrh na uvalení vazby ze strany státního zástupce k soudu až po rozhodnutí soudu o uvedeném návrhu na uvalení vazby. Dále bych spatřoval nezanedbatelnou výhodu v doplnění § 67 odst. 1 trestního řádu (zák.č. 141/1961 Sb.) o písm. d), kdy by bylo možno uvalit vazbu na osobu obviněného z důvodného předpokladu, že bude pravomocně odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Tím nejpodstatnějším problémem, který v problematice trestního řízení spatřuji, je fakt, že osoby porušující právo nabývají dojmu, že stát je vůči jejich protiprávnímu chování bezmocný. V dané vypočetze mne utvrzuje i „Zpráva, schválená vládou České republiky 4. ledna 2006, o plnění doporučení Evropského výboru pro zabránění mučení a nelidského zacházení či ponižujícímu zacházení nebo trestání v roce 2005, vyplývající z návštěvy tohoto výboru v České republice v roce 2002. O tomto jsem se již zmiňoval výše a jsem nucen se opětovně vyjádřit k dané problematice, která je nejvíce patrná v dané bezmocnosti státního aparátu. Jak jsem již uvedl, faktem zůstává (a je to patrné pro zúčastněné osoby), že osoba pachatele (ať už je ve stádiu podezření, obvinění, odsouzený) je takřka beztrestná v případě, že z jeho strany dojde k poškození majetku na státním zařízení. Zatímco orgán, provádějící jeho ostrahu je ten kdo nese plnou zodpovědnost. Tak např. Pokud osoba pachatele poškodí úmyslně nějaký majetek, v jeho případě se tento vymění, popřípadě opraví, ale trest mu za toto takřka žádný nehrozí. Zatímco osoba provádějící jeho ostrahu, která ani není schopna zajistit aby k takovémuto počínání předem zabránila, je v roli jakéhosi pachatele, neboť v době jeho vykonávané ostrahy k tomuto jednání došlo. Následkem jsou pro něj v krajním případě kázeňské postihy, sepisování záznamů a šetření. V tomto směru spatřuji velký nedostatek právní legislativy a přílišné tolerance, nedůraznosti a liberálnosti k osobám pachatele, která má za následek lhostejnost, pohrdání a nedůvěru ze strany občana v tento právní řád a orgány, které jej zastupují. Naopak ze strany (tzv. pachatelů), kteří

tento stav věci velmi dobře znají, dochází mnohdy k jednání, které je samo o sobě často na hranici, ne-li dobrých mravů, tak přestupku nebo dokonce trestného činu. Připomíná to přirovnání orgánů činných v trestním řízení k bezzubému žraloku. Ten je velký a hrůzu nahánějící, ale když dojde na věc, nemá nic čím by zaškodil.

Avšak vzhledem se současnou platnou právní legislativou týkající se trestního řízení, je spokojena většina dotázaných z řad osob žijících v rozporu se zákony a kriminálně závadových osob. Pravděpodobně o tom svědčí fakt, že současná platná právní legislativa zabývající se touto problematikou, je velice liberální k této skupině obyvatel, která si zvykla čerpat veškeré výhody, které jim přináší. Osoba, která je omezena na osobní svobodě má práva, která jsou mnohdy s podmínkami, ve kterých jinak žijí nesrovnatelné, jako je např. strava, ubytování, hygiena, lékařská péče, ošacení atd. Dále jsou si pak tyto osoby velmi dobře vědomy svých práv, kterých je podstatně více než povinností a z toho vyplývá i skutečnost, že jejich právní vědomí je v tomto směru podstatně na vyšší úrovni než osob, které se s touto problematikou setkaly pouze okrajově. Je to ovšem pochopitelné, že jejich zájem se zaměřuje na právní normy, podle kterých se dříve či později chystají žít. Je to však na pováženou přihlédneme-li na fakt, že osoba omezená na osobní svobodě má zajištěna práva, o kterých se (s přihlédnutím na okolnosti) může opačné straně, tak říkajících pouze jen zdát. V tomto ohledu je dostatečně výmluvná zpráva (Zpráva o plnění doporučení Evropského výboru pro zabránění mučení a nelidského zacházení či ponižujícímu zacházení nebo trestání v roce 2005 vyplývajících z návštěvy tohoto výboru v České republice v roce 2002 a schválená vládou České republiky 4.1. 2006), o které jsem se již zmínil výše. Na druhé straně práva poškozených si nikde nevyžádala takovou polemiku a zásah státních orgánů. Jinak je, dle mého názoru, současná právní legislativa, zabývající se zajištěním osob a věcí v trestním řízení, za daného stavu dostačující a ze strany orgánů činných v trestním řízení, státních zastupitelství a soudu je bezpochyby, jak jen to okolnosti a právní úprava dovoluje, využívány a dodržovány. Komplexní novelizace této právní úpravy se mi jeví jako zcela zbytečná. Pouze by bylo na místě zhodnotit jednotlivá § ustanovení a tyto upravit, případně přizpůsobit současným nárokům. Kriminalita se neustále vyvíjí a osoby, které se na ní podílejí se neustále zdokonalují. V současné době jsou zákony vždy přizpůsobovány kriminálnímu jednání, které do té doby nebyly známy. To je vše v naprostém pořádku, kdyby se tak dělo s menším zpožděním. Stejně

tak je třeba, aby si osoby, které jsou pro určitý důvod omezeny na svobodě, dobře byly vědomy skutečnosti, že si nemohou klást podmínky a pobyt v nápravných zařízeních se pro ně stal výstrahou a ne kulturně stráveným časem v rekreačním zařízení.

15 Seznam literatury

- BEZOUŠKA Pavel, Trestní právo, „<http://Juristic/Trest.cz>, publikováno 26.11. 2001
- C. de ROVER, SLOUŽIT A CHRÁNIT, Mezinárodní výbor Červeného kříže, Ženeva, březen 1998
- EXTRADICE, citováno z „<http://cz.wikipedia.org/wiki>
- JELÍNEK Jiří a kol., Trestní zákon a trestní řád s poznámkami a judikaturou, Praha: Linde, 2006
- JUDr. BÍLÝ, Uplatňování práva v zemích EU, Výpisky z přednášek na VŠERS,
- MUSIL Jan, KRATOCHVÍL Vladimír, ŠÁMAL Pavel a kol., Kurs trestního práva:
- PROCES, citováno z „<http://juridictum/index.php/Proces>
- PROFIMEDIA.cz, Trestní právo
- Redakce JURISTIC, Trestní právo, Mgr. BYZOVOVÁ Silvia – FPR ZČU v Plzni, publikováno 26.2. 2003
- ŘÍMSKÉ PRÁVO, citováno z „<http://juridictum.pecina.cz/Římsképrávo>, publikováno 5.2. 2007, autor : Hippopotamus
- ŠÁMAL Pavel a kol., Trestní řád: komentář, 5. dopl. A přeprac. vyd., Praha: C.H.Beck, 2005
- TICHÝ Luboš, Právní stát v teorii a praxi, publikovaný článek
- trestní právo procesní, 2. přeprac. vyd., Praha: C.H.Beck, 2003
- Zákon č. 1/1993, Ústava České republiky, Hlava IV.
- Zákon č. 2, Listina základních práv a svobod jako součást ústavního pořádku České republiky, Hlava I., II., V.
- Zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon ve znění novel
- Zákon č. 141/1961 Sb., Trestní řád ve znění novel
- Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky/1993,
- ZP PP, O policejních celách, Částka 61, ze dne 30.3. 2007
- Zpráva o plnění doporučení Evropského výboru pro zabránění mučení a nelidského zacházení či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT) v roce 2005 vyplývajících z návštěvy tohoto výboru v České republice v roce 2002, Schválená vládou České republiky 4. ledna 2006

PŘÍLOHOVÁ

ČÁST

16 Seznam příloh

Záznamový arch (dotazník) pro občany

*Rád bych Vás požádal o vyplnění tohoto záznamového listu (dotazníku).
Záznamový arch (dotazník) je pro VŠERS, o. p. s. v Č. Budějovicích a bude podkladem
pro bakalářskou práci na téma „Zajištění osob a věcí v trestním řízení“.*

*Odpovědi si budu zaznamenávat do předem připraveného záznamového archu
(dotazníku)*

otázka č. 1

Jste ?

muž

žena

otázka č. 2

Vaše státní příslušnost :

otázka č. 3

Vaše národnost :

otázka č. 4

Váš věk je v rozmezí ?

18 – 25 let

26 – 35 let

36 – 45 let

46- 55 let

55 – 65 let

65 a více let

otázka č. 5

Váš rodinný stav :

otázka č. 6

Vaše bydliště ?

Kraj : **Okres :**

otázka č. 7

Vaše nejvýše dosažené vzdělání ?

- základní*
- střední odborné (vyučen)*
- úplné střední odborné s maturitou*
- vyšší odborné*
- vysokoškolské*

otázka č. 8

Jste zaměstnán/a ?

- ano* **povolání :**
- ne*

otázka č. 9

Z jakého rodinného prostředí pocházíte ?

- oba rodiče*
- pouze matka*
- pouze otec*
- otec a nevlastní matka*
- matka a nevlastní otec*
- jiné*

otázka č. 10

Máte sourozence ?

- sestra* **počet :**
- bratr* **počet :**
- bez sourozence*

otázka č. 11

Užíváte, nebo jste užíval některé z návykových nebo psychotropních látek ?

alkohol *množství :* *druh :*
drogy *množství :* *druh :*
jiné *množství :* *druh :*

otázka č. 12

Byl jste již omezen/a na osobní svobodě orgány činných v tr. řízení ?

ano *kolikrát :*
ne

otázka č. 13

Důvody Vašeho omezení na osobní svobodě ?

Pro účely tr. řízení *kolikrát :*
vazební *kolikrát :*
výkon trestu odnětí svobody *kolikrát :*

otázka č. 14

Byly Vám již zajištěny věci v tr. řízení ?

ano *důvody :*
ne

otázka č. 15

Znáte svá práva a povinnosti při omezení osobní svobody ?

ano
ne

otázka č. 16

Znáte svá práva a povinnosti při zajištění věci v tr. řízení ?

ano
ne

otázka č. 17

Domníváte se, že jsou ze strany org. činných v tr. řízení Vaše práva dodržována ?

ano

ne

nevím

otázka č. 18

Domníváte se, že plníte své povinnosti, při zajištění věcí a Vašem případném omezení osobní svobody v tr. řízení?

ano

ne

nevím

otázka č. 19

Domníváte se, že je v dostatečné míře využíváno zajištění osob v tr. řízení ?

ano

ne

nevím

otázka č. 20

Domníváte se, že je v dostatečné míře využíváno zajištění věcí v tr. řízení ?

ano

ne

nevím

otázka č. 21

Domníváte se, že je současná právní legislativa týkající se zajištění osob v tr. řízení dostačující ?

ano

ne

nevím

otázka č. 22

Uvítal byste její změnu ?

ano

ne

nevím

otázka č. 23

Domníváte se, že je současná právní legislativa týkající se zajištění věcí v tr. řízení dostačující ?

ano

ne

nevím

otázka č. 24

Uvítal byste její změnu ?

ano

ne

nevím

otázka č. 25

Domníváte se, že v ČR jsou podmínky při zajištění osob v tr. řízení obdobné jako v jiných státech evropy ?

ano

ne

nevím

otázka č. 26

Domníváte se, že v ČR jsou podmínky při zajištění věcí v tr. řízení obdobné jako v jiných státech evropy ?

ano

ne

nevím

Abstrakt

Jíša, Petr : Zajištění osob a věcí v trestním řízení. České Budějovice 2007. Bakalářská práce. Vysoká škola evropských a regionálních studií o. p. s.. Vedoucí práce : JUDr. Milan Kučera, PhDr

Zajištění osob a věcí v trestním řízení je jedním z nejzávažnějších zásahů do lidských práv a svobod a jeho uplatňování je podloženo právní legislativou ukotvené především v Listině základních práv a svobod (*zák.č. 2/1993 Sb.*), trestním řádu (*zák.č. 141/1961 Sb.*) a také v zákoně o Policii České republiky (*zák.č. 283/1991 Sb.*). Týká se to především zadržení (*§ 75, 76 a 395 trestního řádu*), zatčení (*§ 69 trestního řádu*), zajištění (*§ 14 a 15 zák.č. 283/1991 Sb., o Policii ČR*), dodání do výkonu trestu odnětí svobody (*§ 321/3 trestního řádu*), předvedení dle *§ 13 odst. 5* a nelze-li jinak zajistit provedení úkonů uvedených v *§ 13 odst. 7 zák.č. 283/1991 Sb., o Policii ČR* a dále pak zajištění věcí dle trestního řádu (*zák.č. 141/1961 Sb.*), které je jinak nedotknutelné. Tato právní úprava přesně vymezuje a stanoví, za jakých podmínek lze osobu omezit na osobní svobodě, tak i pro ográny činné v trestním řízení, státní zástupce a soudy.

Abstract

Jíša, Petr : Detention of people and things in a criminal proceedings. České Budějovice 2007. Bachelor thesis. The College of European and Regional Studies o. p. s.. Adviser : JUDr. Milan Kučera, PhDr.

Detention of people and things is one of the most material infringement of people's rights and liberties and its application is subject to legal legislation stipulated in particular in the Charter of Fundamental Rights and Freedoms, Code of Criminal Procedure (*Act. no. 141/1961 Coll.*) and also in the Act on the Police of the Czech Republic (*Act. no. 283/1991 Coll.*). In particular it refers to detention (*§ 75, 76 and 395 of Criminal Code*), arrest (*§ 69 of Criminal Code*), retention (*§ 14 and 15 of Act. no. 283/1991 Coll.*), committal for the execution of confinement (*§ 321/3 of Criminal Code*), attachment § 13 section 5 and unless there is no other way to ensure the execution of the acts stated in § 13 section 7 of Act. no. 283/1991 Coll. on the Police of the CR and further to retention of things that are otherwise inviolable. This legal regulation exactly specifies and determines the conditions under which a person can be restricted on their individual freedoms and stipulates all rights and obligations both for the person restricted on its individual freedoms and authorities active in criminal proceedings, state prosecutors and courts.